

el-ERMEYÛNÎ (ö.958/1551) VE İHLÂS SÛRESİ'NİN FAZİLETİNE DAİR KIRK HADİSİ

Rıdvan KALAÇ*

Öz

Tarih boyunca, kırk hadis derleme, telif ve şerhe dayalı eserler verme gayreti, İslam adına bir hizmet ve Hz. Peygamber'in (sav) şefaatine nail olmak için bir vesile olarak kabul edilmiş ve bu durum hem âlimler hem de edebiyatçılar tarafından çok fazla ilgi gören bir gelenek haline gelmiştir. Nitekim Hz. Peygamber'in kırk hadis ezberleyen kimselerle ilgili haber verdiği müjdeye nail olmak isteyen birçok kişi çeşitli konularda kırk hadis ihtiva eden eserler kaleme almışlardır. Bu konuyla ilgili eser kaleme alanlardan birisi de Celaleddin es-Suyutî'nin önemli öğrencilerinden olan Cemaluddîn Yusuf b. Abdullah el-Ermeyûnî'dir. (ö. 958/1551) Bu makalede el-Ermeyûnî'nin hayatıyla birlikte ihlas sûresinin faziletine dair kaleme almış olduğu "*Erba'üne Hadîsen fî Fadâili Sûreti'l-İhlas*" adlı kırk hadisi konu edilmiştir. Bu eser, müellifin kırk hadis edebiyatına dair kaleme almış olduğu yedi eserden sadece biridir. Nitekim makalede müellif Cemaluddîn el-Ermeyûnî'nin hadis ilmi başta olmak üzere temel İslam ilimlerinde kaleme almış olduğu bazı eserler hakkında da kısaca bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: el-Ermeyûnî, Kırk Hadis, İhlas Sûresi, Hadis, Fazilet.

al-ARMAYUNI (d.958/1551) AND FORTY HADITHS ABOUT THE VIRTUE OF SURAT al-IKHLAS

Abstract

Throughout history, the efforts that to compile forty hadith, to produce works based on copyright and comment, it was accepted a service on behalf of Islam and as an occasion to attain the intercession of the Prophet and this has become a tradition that has attracted much attention both by scholars and by literary figures. As a matter of fact, many who wanted to obtain the good news that the Prophet informed about the people who memorized forty hadiths have penned works containing forty hadith on various topics. One of the writers who wrote a work related to this subject was Cemaluddin Yusuf b. Abdullah al-Armayûnî who was one of the important students of Celaleddin es-Suyuti. (d. 958/1551) In this article

Makale Gönderim Tarihi:15.10.2018, Kabul Tarihi: 13.12.2018

Doi: 10.26791/sarkiat.470841

* Arş. Gör., Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, r30kalac@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3257-2471

the life of al-Armayûnî and his forty hadiths work named “Arbaune Hadisen fi Fadaili Surat al-Ikhlâs” about the virtue of Surat al-Ikhlâs was discussed. This work is only one of the seven works in which the author has received the remains of forty hadith literature. As a matter of fact, the article will briefly give some information about the works which the author Cemaluddin al-Armayûnî had received in the main Islamic sciences, especially the hadith.

Keywords: al-Armayûnî, Forty Hadith, Surat al-Ikhlâs, Hadith, Virtue.

GİRİŞ

Türkçe’de özel tabiriyle bilinen Hadis-i Erbain, kırk hadisten meydana gelen hadis derlemeleridir.¹ Kırk hadis edebiyatıyla ilgili musannefat hicri II. (VIII.) yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkmıştır. Bu edebiyatın ortaya çıkmasına zemin hazırlayan sebep ise, birçok sahâbî tarafından rivayet edilen ancak zayıf hadis kategorisinde yer alan “*Ümmetim için dini işlerine dair kırk hadis ezberleyeni Allah Teâla fakihler ve âlimler topluluğu arasında diriltir.*”² rivâyeti gösterilmiştir.³ Kırk hadis nakliyle ilgili rivayetler Hz. Ali, İbn Ömer, Enes b. Mâlik, İbn Abbas, Ebu Hureyre, Abdullah b. Amr b. As, Abdullah b. Mes’ûd, Muaz b. Cebel, Ebu’d-Derda, Ebû Saîd el-Hudrî, Selman el-Farisî, Ebû Umame, Câbir b. Semûre ve Büreyde’ye nispet edilmektedir.⁴ Hz. Peygamberin haber verdiği bu müjdeye nail olmak isteyen birçok kimse kırk hadis çalışması yapmıştır. Kırk hadis edebiyatının ortaya çıkmasında bu temel rivayetin yanı sıra başka değişik rivayetler de söz konusu edebiyatın gelişmesine zemin hazırlamıştır. Ancak kırk hadis edebiyatının oluşumunda etken gösterilen rivayetlerin de sıhhati problemlidir. Nitekim kırk hadis edebiyatının rivayetlerdeki dayanaklarının incelendiği bir çalışmada, konuyla ilgili rivayetlerin oldukça zayıf olduğu ortaya konulmuştur.⁵

Sıhhat açısından zayıf da olsa kırk hadis edebiyatının oluşumunda etken olan bu rivayetlerin ihtiva ettiği müjdelerden bazıları şu şekildedir: Allah tarafından fakih zümreler arasında yazılma, Hz. Peygamber’in şefaatine nail olma, cennet kapılarının hangisinden isterse ondan girebilme, âlimler zümresinde yazılıp şehitler zümresinde haşredilme gibi. Bunların yanında kırk hadis yazma geleneği yerleştikten sonra sırf bu geleneği devam ettirme, okuyan kimselerin duasını alma, sevap kazanma ve bir hastalıktan kurtulabilmek amaçlarıyla da bu türden eser telif

¹ Mücteba Uğur, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, T.D.V. Yay, Ankara, 1992, 78; a.mlf., *Hadis İlimleri Edebiyatı*, T.D.V. Yay., Ankara, 1996, 80.

² Beyhakî, Ebu Bekir Ahmed b. Hasan b. Ali, *Şuâbu’l-İmân*, thk. Abdulâlî Abdulhamid ve bşk., Mektebetu’r-Rüşd, Riyad, 2003, III, 239-240; İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali, *et-Telhîsü’l-Habîr fi Tahrîci Ehâdisi’r-Râfi’iyyi’l-Kebîr*, nşr. Muhammed Sâni b. Ömer b. Mûsâ, Advâü’s-Selef, Riyad 2007, IV, 2071; el-Aclûnî, İsmail b. Muhammed b. Abdulhadi *Keşfu’l-Hafâ ve’l-Mezîlu’l-İlbâs*, Mektebetu’l-Asriyye, thk. Abdulhamid b. Ahmed b. Yusuf, Beyrut, 2000, II, 292, no: 2465.

³ M. Yaşar Kandemir, “Kırk Hadis”, *DİA.*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul, 2002, XXV, 467; Abdullah Karahan, *İslam – Türk Edebiyatında Kırk Hadis*, DİB Yay., Ankara, 1991, 5-6; Mücteba Uğur, *Hadis Terimleri Sözlüğü*, 79; a.mlf., *Hadis İlimleri Edebiyatı*, 80; Ali Yardım, *Hadis II*, Damla Yay., 2012, 99.

⁴ İbn Abdî’l-Berr en-Nemerî, Ebû Ömer Cemalettin Yusuf b. Abdullah b. Muhammed, *Camîu’l-Beyani’l-İlm ve Fazlihî*, thk., Ebu’l-İşbal ez-Zühayrî, Mektebetu İbn Teymiye, Kahire, 1996, I, 44.

⁵ Bayram Kanarya, “Kırk Hadis/ Erbeûn Edebiyatının Rivayetlerdeki Dayanakları ve İbn Asâkir’in *el-Erbeûne’l-Buldâniyye* İsimli Eseri”, *Usûl İslam Araştırmaları Dergisi*, 28 (2017), 97-122.

eden âlimler olmuştur.⁶ Kırk hadis ile ilgili eserlerin yazımında bunlardan başka birtakım sebepler daha vardır. Nitekim birçok müellif kırk hadis ile ilgili eserlerinin mukaddimelerinde; Allah Resûlü'nün şefaatine nail olmak, cehennem azabından kurtulmak, rahmetle anılmak, hayır dua almak, faydasız geçen ömrü telafi etmek, dost veya talebenin ricasını yerine getirmek, Müslüman halka hizmet etmek, bir konuyu aydınlatmak, yöneticilere ve önde gelen devlet adamlarına ithaf edilmek, sıkıntıları unutmak gibi pek çok nedenlerle bu alanda eser telif ettiklerini ifade etmişlerdir.⁷

Kırk hadis edebiyatında kaleme alınan eserlerin muhtevalarına bakıldığında bu eserlerin; İslam'ın şartları, Kur'an'ın faziletleri, Hz. Peygamber'in âl ve ashâbı, tasavvuf ve tarikatlar, ilim ve âlim, dünyevi meşgaleler, siyaset ve hukuk, cihad, bir kavim, mıntika veya şehrin faziletleri, tıp, mizah, hüsnü hat ve muhtelif konuları içerecek şekilde kaleme alındığı görülmektedir.⁸

Şekil bakımından kırk hadisler Arap, İran ve Türk edebiyatında ya mensur, ya manzum-mensur karışık olarak veya tamamı manzum olacak şekilde üç tarzda kaleme alınmışlardır.⁹ Arap edebiyatında kırk hadis uzun süre mensur olarak telif edilmiş, İran ve Türk edebiyatlarında ise önce manzum-mensur karışık bir şekilde kaleme alınmış zamanla tamamen manzum türde kırk hadisler ortaya çıkmıştır. Arap edebiyatında manzum türde kırk hadislerin daha az telif edilmesinin en önemli sebebi edebiyatçılardan çok âlimler ve şeyhler tarafından telif edilmesi, edebi üslup kullanmaktan çok ilmi bir amaç güdülmesidir. Buna mukabil İran edebiyatında ise manzum olarak kaleme alınan kırk hadislerin, manzum-mensur karışık olarak kaleme alınan kırk hadislerle göre sayısı oldukça fazla olmuştur. Bunun sebebi ise İranlı şairlerin ve edebiyatçıların bu türe ilgi göstermiş olmalarıdır. Türkçe'de ise bu durum daha farklıdır. İlmiye sınıfına mensup olanlar eserlerini Arapça mensur olarak; edebiyatçılar ve şairler ise Farsça manzum olarak kaleme almışlardır.¹⁰

Kırk hadislerin tarihçesine bakıldığında Arap edebiyatındaki ilk örneğini mahiyeti hakkında pek bilgi bulunmayan Abdullah b. Mübârek el-Mervezî'nin (ö.181/797) kaleme aldığı görülmektedir. Sonraki dönemlerde bu türe olan ilgi artarak devam etmiş, ardından Muhammed b. Eslem et-Tûsi (ö.242/856), daha sonra Hasan b. Süfyan (ö.303/915), Ebu Bekr el-Âcurrî (ö.360/977), Darekutnî (ö.385/995), Hâkim en-Nisabûrî (ö.405/1014), Ebu Nuaym el-İsfahanî (ö.430/1038), Ebu Abdurrahman es-Sülemî (ö.412/1021), Ebu Osman es-Sabûnî (ö.449/1057), el-Münzirî (656/1258) ve İbn Hacer (ö. 852/1449) gibi âlimler bu geleneği sürdürmüştür.¹¹ Bu sahada en meşhur olan ve üzerine en çok şerh yazılan kırk

⁶ Kandemir, "Kırk Hadis", *DİA.*, XXV, 467; Muhammed Ali es-Sabûnî, *40 Hadis Şerhi*, (ter. Hanifi Akın), Karınca-Polen Yay., İstanbul, 2009, 12.

⁷ Karahan, *Kırk Hadis*, 12-18; Selahattin Yıldırım, *Osmanlı'da Kırk Hadis Çalışmaları*, Osmanlı Hadis Araştırmaları Yay., İstanbul, 2000, 20-31.

⁸ Karahan, *Kırk Hadis*, 30-39.

⁹ Karahan, *Kırk Hadis*, 20-23.

¹⁰ Kandemir, "Kırk Hadis", *DİA.*, XXV, 470.

¹¹ Nevevî, Ebû Zekerîyya Yahya b. Şeref, *Kırk Hadis-tercüme ve şerh-*, çev., İbrahim Hatiboğlu, Kahraman Yay., İstanbul, 2003, 10-11; Kandemir, "Kırk Hadis", *DİA.*, XXV, 467-468; Abdullah Karahan, *Kırk Hadis*, 43-65; Uğur, *Hadis İlimleri Edebiyatı*, 80-83; es-Sabûnî, *40 Hadis Şerhi*, 13.

hadis eseri ise Muhyiddin en-Nevevî'ye (ö.676-1277) aittir.¹² Erbeûn veya kırk hadis denilince ilk akla gelen Nevevî'nin kırk hadisi olmuştur. Nevevî'nin kırk hadisi bu sahada kaleme alınmış olan diğer kırk hadisleri gölgede bırakmıştır.¹³

Nevevî'yi bu edebiyatta eser kaleme almaya iten sebep de ilginçtir. Çünkü Nevevî kırk hadis derlemeyi teşvik eden rivayetlerin zayıf olduğunu belirttikten sonra kendisini bu alanda eser telif etmeye yönelten sebebin aslında terğib ve terhib noktasında âlimlerin zayıf hadislerle amel etmenin caiz olduğundaki ittifakını delil almadığını, bilakis kendisinin istihareye yattığını ve delil olarak Hz. Peygamber'in "Sizden burada bulunanlar bulunmayanlara duyduklarını ulaştırın"¹⁴ ve "Allah, sözlerimi işitip muhafaza eden ve işittiği gibi başkalarına ulaştırın kimselerin yüzünü aketsin."¹⁵ mealinde sahih rivayetleri delil aldığı ifade etmiştir.¹⁶

Nevevî kırk hadisinin mukaddimesinde bu sahada ün yapmış 12 kişiden bahsetmektedir.¹⁷ Ancak Nevevî'ye kadar 54 kişinin kırk hadis yazdığı belirtilmiştir.¹⁸ İslam dünyasında haklı bir şöhret kazanan Nevevî'nin kırk hadisi üzerine yazılan şerhlerin sayısı 41'dir. Netice olarak Abdulkadir Karahan'ın tespitiyle Arapça erbeinlerin sayısı devirleri belli olanlara göre toplam 193'tür.¹⁹ Burada ele alacağımız el-Ermeyûnî'nin ihlâs sûresine dair kırk hadisi de bunlardan birisidir.

el-Ermeyûnî'nin ihlâs sûresine dair kaleme aldığı bu eser, İhlâs sûresinin faziletine dair rivayetleri bir arada bulundurması açısından önemli bir çalışmadır. Esasında hadis musennefatında İhlas sûresinin faziletine dair pek çok rivayet bulunmaktadır. Bu rivayetler çoğunlukla hadis kitaplarının Fedâilu'l-Kur'an bölümlerinde veya ayrı bir edebiyat olarak oluşan müstakil Fedâilü'l-Kur'an adlı eserlerde ele alınmıştır. İhlas sûresinin faziletini konu alan rivayetler, Kur'an'ın diğer sûrelerinin faziletine dair rivayetlerden daha çok rivayet edilmiş, hemen her muhaddis tarafından nakledilmiş ve neticede daha çok meşhur olmuştur. Nitekim incelediğimiz eserde de görüleceği üzere bu rivayetler pek çok sahabi tarafından rivayet edilmiştir. İhlas sûresinin faziletine dair rivayetlerle ilgili isnad analizi yapılan bir çalışmada, ilgili rivayetlerin on dört sahabi râvîsinden nakledildiği tespit edilmiştir. Bu rivayetlerin sahabi râvîleri şu şekildedir: Enes b. Mâlik, Abdullah b. Mesud, Ebû Hureyre, Ebû Eyyub el-Ensârî, Katade b. Numan, Ebû Said el-Hudrî, Ebû Mesud el-Ensârî, Ebû Derdâ, Abdurrahman b. Avf, İbn Abbas, Nevfel el-Bekâlî, Abdullah b. Amr, Aişe bnt. Sa'd'ın babası ve Ubeyy b. Ka'b.²⁰

İhlas sûresinin faziletiyle ilgili on dört varyantla nakledilen bu rivayetlerin isnad analizi, çalışmamızın sınırlarını aşan bir durumdur. Ancak yapılan mezkûr

¹² Kandemir, "Kırk Hadis", *DİA.*, XXV, 467-468; Abdullah Karahan, *Kırk Hadis*, 43-65; Uğur, *Hadis İlimleri Edebiyatı*, 80-83; es-Sabûnî, *40 Hadis Şerhi*, 13.

¹³ İsmail Lütfi Çakan, *Hadis Edebiyatı*, İFAV Yay., İstanbul, 2009, 165.

¹⁴ Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh*, Çağrı Yay., İstanbul, 1992, "İlim", 37.

¹⁵ Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünen-i Tirmizî*, Çağrı Yay., İstanbul, 1992, "İlim", 7.

¹⁶ Nevevî, *Kırk Hadis*, 10-11.

¹⁷ Nevevî, *Kırk Hadis*, 10-11.

¹⁸ Abdullah Karahan, *Kırk Hadis*, 59.

¹⁹ Abdullah Karahan, *Kırk Hadis*, 68-70.

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bayram, Kanarya, *Rivayetlerin Oluşturduğu Kur'an Tasavvuru –Sûre ve Ayetlerin Faziletleri Bağlamında Bir Kritik-*, Rağbet Yay., İstanbul, 2018, 234-288.

çalışmada on dört ayrı varyantla nakledilen bu rivayetlerin sıhhat durumları ortaya konulmuştur. Bu varyantların isnad analizlerine göre özellikle “İhlas sûresi Kur’an’ın üçte birine denktir” mealindeki rivayetin sahih olduğu, ancak *Kütüb-i Sitte* gibi muteber hadis kaynaklarında yer bulan ve İhlas sûresini okumakla ilgili diğer bazı rivayetlerin bir kısmının isnad açısından problem taşıdığı tespit edilmiştir.²¹

Bu çalışmada öncelikle kırk hadis geleneği içerisinde yer alan Cemâluddîn Yûsuf b. Abdullah el-Ermeyûnî'nin hayatı ve eserleri tanıtılacaktır. Daha sonra el-Ermeyûnî'nin mensûr *Erba'üne Hadîsen fî Fadâili Sûreti'l-İhlas* adlı eseri ele alınacak ve eserdeki rivayetlerin geçtiği kaynakların tahriri yapılacaktır. Ayrıca cerh-ta'dil ve tabakat kaynaklarından faydalanarak rivayetlerin isnadları incelenecek ve söz konusu rivayetlerin sıhhati hakkında bilgi verilecektir.

1.el-Ermeyûnî'nin Hayatı

Cemâluddîn Yûsuf b. Abdullah el-Ermeyûnî hakkında kaynaklardaki bilgiler sınırlıdır. Hayatıyla ilgili bizlere çok az malumat ulaşmıştır. Bunun nedenleri arasında el-Ermeyûnî'nin şöhret bulamamış olması gösterilebilir. Bu bilgiler ışığında hayatı hakkında tespit edilenler şöyledir: Tam adı Cemâluddîn Yûsuf b. Abdullah b. Saîd el-Huseynî el-Ermeyûnî²² el-Mısırî eş-Şafîî'dir.²³ el-Ermeyûnî'nin doğumu ile ilgili kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. İsmindeki *el-Ermeyûnî* nisbesinden Mısır'ın batısında yer alan Ermeyûn köyünde yaşadığı anlaşılmaktadır.²⁴ Şafii mezhebine mensup olan el-Ermeyûnî, Celaleddin es-Suyutî'nin (ö. 911/1505) öğrencilerindedir.²⁵ Ancak Suyutî dışında başka hangi hocalardan ders aldığı hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Kaynaklarda zikredildiğine göre kendisinden ilim öğrenen öğrencileri şu şekildedir: Ahmed b. İsa b. İlab el-Mâlikî (ö.1027/1617), el-Ermeyûnî'den hadis almıştır.²⁶ Ali b. Yahya Nureddin ez-Ziyadî el-Mısırî (ö. 1024/1615) Suyutî'nin *el-Camiu's-Sağîr*'ini el-Ermeyûnî'den rivayet etmiştir.²⁷ Aynı şekilde Muhammed b.

²¹ Kanarya, *Rivayetlerin Oluşturduğu Kur'an Tasavvuru*, 287-288.

²² Abdulkadir Karahan'ın *Kırk Hadis*'inde el-Urmeyûnî olarak zikredilmiştir. Bkz., Karahan, *Kırk Hadis*, 75.

²³ ez-Ziriklî, Hayruddin b. Mahmut b. Muhammed b. Ali b. Fâris ez-Ziriklî ed-Dimaşkî, *el-A'lâm*, I-VIII, Daru'l-İlm li'l-Melayin, Beyrut, 2002, VIII, 240; Ömer Rıza b. Kehhâle, *Mu'cemu'l-Müellifin*, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, XIII, 313; İbn İmad, Ebu'l-Fellah Abdulhay b. Ahmed b. Muhammed b. İmâd el-Ukberî el-Hanbelî, *Şezerâtu'z-Zeheb fî Ahbari Men Zeheb*, I-XI, thk., Muhammed el-Arnâvud, Dâru İbn Kesîr, Beyrut, 1986., X, 464; Necmeddin Muhammed b. Muhammed el-Ğazî, *el-Kevakibu's-Sâire bi A'yani'l-Mieti'l-Aşire*, thk. Halil el-Mansur, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1997, II, 258; Ayrıca bkz. İsmail Paşa el-Bağdâdî, *İzahu'l-Meknûn fî Zeyl Alâ Keşfi'z-Zünun*, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut, trs., I, 55; a.mlf., *Hediyetu'l-Arifin Esmâu'l-Müellifin ve Asaru'l-Musannefin*, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut, 1951, II, 564. Velid ez-Zebirî ve bşk., *el-Mevsuatu'l-Müeyssere fî Terâcimi Eimmeti't-Tefsîr ve'l-İğra' ve'n-Nahv ve'l-Lüğa*, Mektebetu Lisanu'l-Arab, 2003, III, 2961.

²⁴ Zirikli, *A'lâm*, VIII, 240; Kehhâle, *Mu'cemu'l-Müellifin*, XIII, 313; ez-Zebirî ve bşk., *el-Mevsuatu'l-Müeyssere*, III, 2961.

²⁵ Zirikli, *A'lâm*, VIII, 240; Kehhâle, *Mu'cemu'l-Müellifin*, XIII, 313; İbn İmad, *Şezerâtu'z-Zeheb*, X, 464; el-Ğazî, *el-Kevakibu's-sâire*, II, 258; İsmail Paşa el-Bağdâdî, *İzahu'l-Meknûn*, I, 55; a.mlf., *Hediyetu'l-Arifin*, II, 564; ez-Zebirî ve bşk., *el-Mevsuatu'l-Müeyssere*, III, 2961.

²⁶ Muhibbî, Muhammed Emin b. Fadlullah, *Hulâsatu'l-Eser fî A'yani'l-Karni'l-Hâdi Aşar*, Dâru Sadr, Beyrut, ts., I, 266.

²⁷ Muhibbî, *Hulâsatu'l-Eser*, III, 195-196.

Mahmud et-Tenbektî (ö.1002/1594)²⁸ ve Muhammed Hicazî Muhammed b. Abdillâh el-Kalkaşendi (ö.1035/1625) el-Ermeyûnî'den ilim öğrenmiştir.²⁹ Bunun yanında Molla Ali eş-Şehrezûrî (ö. ?)³⁰, Abdusselâm Nasiruddin ed-Dimyâtî eş-Şafîî (ö.?)³¹ ve Burhaneddin İbrahim b. Abdurrahman b. Ali b. Ebû Bekir el-Alkâmî (ö.944/1585)³² gibi âlimler de el-Ermeyûnî'nin önemli öğrencilerindendir. el-Ermeyûnî, İmam, allame, seyyid, şerif, müfessir, muhaddis ve ahbarî gibi unvanlarla anılmıştır.³³

el-Ermeyûnî'nin vefat tarihi hakkında farklı bilgiler bulunmaktadır. Bir görüşe göre 940/1533 yılında vefat etmiştir.³⁴ Brocelmann (ö.1956), vefat tarihini 990/1582 olarak vermiştir.³⁵ Ancak yaygın görüşe göre ise el-Ermeyûnî, 958/1551 yılında vefat etmiştir.³⁶

2. Eserleri

el-Ermeyûnî'ye nispet edilen eserlerin çoğu günümüze ulaşmış, ancak birkaçı hakkında herhangi bir bilgi edinilememiştir. Günümüze ulaşan eserlerinin neredeyse tamamı yazma halinde olup tetkik ve tahkik edilmeye muhtaç haldedir. el-Ermeyûnî'ye nispet edilen eserler şu şekildedir:

2.1. Erba'üne Hadîsen fî Fadâilî Ayeti'l-Kürsi

el-Ermeyûnî'nin çalışmamıza konu olan ihlas süresinin faziletiyle ilgili eserinden sonra kırk hadis ile ilgili kaleme aldığı ikinci eseridir. Eser ayete'l-kürsi'nin faziletine dair kırk hadis içerir. Müellif eserin önsözünde kitabın telif sebebi olarak, öğrencilerin kendisinden böyle bir eser yazmasını istemeleri ve kırk hadis telif eden kimsenin varacakları müjdeleyici zümreyle ilgili hadise nail olmak için kaleme aldığını belirtmektedir. Müellif eserine almış olduğu hadisleri hangi kaynaktan elde ettiğiyse ilgili herhangi bir bilgi vermemektedir. Eserdeki rivayetler senedsiz bir şekilde sadece sahâbi râvîsi zikredilerek sıralanmıştır. 14 varaktan ibaret olan eserin el yazması, Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi Koleksiyonu 242 numarada kayıtlıdır. Bir diğer el yazması Topkapı Sarayı Kütüphanesi Ahmed Salis Koleksiyonu 639 numarada kayıtlıdır. Eserin yurt dışı başka el yazmaları da bulunmaktadır. Bunlar şu şekildedir: Paris Milli kütüphanesi 744 (37-51 yk.); Brill. –H 406, 759/1; Garret 2072/2.³⁷ Eser *Erbaune Hadisen fî Fadli Ayeti'l-Kürsî Seyyideti Âyi'l-Kur'an* adıyla hicri 1407 yılında Mustafa Aşûr tahkikiyle Kahire'de basılmıştır.

²⁸ Muhibbî, *Hulâsatu'l-Eser*, IV, 211.

²⁹ Muhibbî, *Hulâsatu'l-Eser*, IV, 174-175.

³⁰ el-Ğazî, *el-Kevakibu's-Sâire*, II, 258; İbn İmad, *Şezeratu'z-Zeheb*, X, 464; ez-Zebirî ve bşk., *el-Mevsuatu'l-Müeyssere*, III, 2961; el-Ermeyûnî, *el-Kavlu'l-Mu'temed fî Tefsîri Kul Huvellahu Ehad*, Muhakkik'in girişi, 7

³¹ el-Ğazî, *el-Kevakibu's-Sâire*, II, 258; ez-Zebirî ve bşk., *el-Mevsuatu'l-Müeyssere*, III, 2961; el-Ermeyûnî, *el-Kavlu'l-Mu'temed*, Muhakkik'in girişi, 7.

³² el-Ermeyûnî, *el-Kavlu'l-Mu'temed*, Muhakkik'in girişi, 7.

³³ Kehhâle, *Mu'cemu'l-Müellifin*, XIII, 313; İbn İmad, *Şezeratu'z-Zeheb*, X, 464; el-Ğazî, *el-Kevakibu's-Sâire*, II, 258.

³⁴ İsmail Paşa el-Bağdâdî, *İzahu'l-Meknûn*, I, 55; a.mlf., *Hediyetu'l-Arifin*, II, 564; Karahan, *Kırk Hadis*, 75.

³⁵ Brockelmann, Carl, *Geschichte der Arabischen Litteratur*, Leiden, 1937, II, 426.

³⁶ Zirikli, *A'lam*, VIII, 240; Kehhâle, *Mu'cemu'l-Müellifin*, XIII, 313; ez-Zebirî ve bşk., *el-Mevsuatu'l-Müeyssere*, III, 2961; Muhammed b. Cafer el-Kettânî, *Hadis Literatürü*, (çev. Yusuf Özbek), İz Yay., İstanbul, 1994, 198.

³⁷ Kettânî, *Hadis Literatürü*, 198.

2.2.el-Bedrû'l-Münîr fî Salâti ale'l-Beşîri'n-Nezîr

el-Ermeyûnî'nin kırk hadisle ilgili kaleme aldığı üçüncü önemli eseridir. Eser, Hz. Peygamber'e salat-ü selam getirmenin faziletine dair kırk hadis içerir. Eserin yazma nüshalarından biri Bayezid Kütüphanesi Bayezid Koleksiyonu 3/9054 numarada kayıtlıdır.³⁸ 40 varaktan müteşekkil olan eserin bir başka el yazması ise Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu 461 numarada kayıtlıdır.

2.3.Erba'une Hadisen fî Fadîleti's-Samt

el-Ermeyûnî'nin kırk hadisle ilgili kaleme aldığı dördüncü önemli eseridir. Diline hâkim olma, susma ve günah işlememe ile ilgili kırk hadis içerir. Eserin el yazması 30 varaktan ibaret olup Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu 570 numarada kayıtlıdır.

2.4.Tuhfetü'l-Esâtîn fi Ahbâri Ba'di'l-Hulefâ ve's-Selâtîn

İslam tarihiyle ilgili olan bu eserde el-Ermeyûnî, Hz. Peygamber'in Mekke ve Medine dönemi risaleti ve süresini, sonrasında gelen dört halifenin hilafet süreleri ve bunlardan sonra göreve gelen kimselerin halifelikte geçirdiği süreleri kronolojik olarak kısaca ele almaktadır. Eserde ele alınan son halife Mısır Memlûk devletinin hükümdarı Sultan Kansu el-Gavri'dir (ö.1516). Elimizdeki el yazma nüshası Şems Muhammed el-Münavî'nin hicri 1009/1601 yılında Şaban ayının 20'sinde yazmış olduğu nüshadır. Eser 25 varak olup Süleymaniye Kütüphanesi, Reisu'l-Küttap Koleksiyonu 1185 numarada kayıtlıdır.

2.5.el-Mu'temed fî Tefsîri Kul Huvellahu Ahâd

el-Ermeyûnî'ye ait olan bu eser *el-Kavlu'l-Mu'temed fî Tefsiri Kulhuvellahu Ehad* adıyla 1997 yılında Muhammed Hayr Ramazan Yusuf tarafından tahkik edilerek Beyrut'ta basılmıştır. Müellif bu eserinde ihlas sûresinin tefsirini etraflı bir şekilde ele almaktadır. Eserin el yazması Kuveyt Kütüphanesi'nde mevcut olup 19 varaktan ibarettir. Eserin bu el yazması, el-Ermeyûnî'nin vefatından yaklaşık yarım asır kadar sonra hicri 1001/1593 yılında yazılmıştır.³⁹

2.6.Lübâbu'l-Ehâdîs

el-Ermeyûnî'ye nispet edilen bu eser kırk baktan oluşmaktadır. Müellif kırk bab başlığı altında kırk farklı konudaki hadisleri toplamayı amaçlamıştır. Eser kırk hadis çalışmasının kırk bablı hadis çalışması şeklinde değişik ve orijinal bir özelliğe sahiptir. Bu bablarda ilmin ve âlimlerin fazileti, kelime-i tevhidi kıraat etmenin fazileti, besmelenin fazileti, Hz.Peygamber'e salatu selam getirmenin fazileti, imanın fazileti, dişleri fırçalamanın ve sakalları hilallemenin fazileti, ezanın fazileti, cuma namazına gitmenin fazileti, namazda sarık takmanın fazileti, oruç tutmanın fazileti, sadaka vermenin fazileti, selam vermenin fazileti, dua etmenin fazileti, istiğfar etmenin fazileti gibi konular işlenmektedir. Konuyla ilgili her babın altında birden fazla hadis zikredilmekte olup eser toplam 355 rivayetten müteşekkildir. Eserine aldığı hadisleri senedsiz bir şekilde sıralayan müellif hadisleri eserine alırken bu hadisleri hangi kaynaktan aldığını zikretmemektedir. 48 varaktan ibaret olan bu el yazması Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Kütüphanesi, 2620/1 ile 3264/13 numarada kayıtlıdır. Bu eser üzerine yapılan bir

³⁸ Almas Aibassov, *Cemaluddîn el-Ermeyûnî'nin Lübâbü'l-Ehâdîs İsimli Eserindeki Hadislerin Tahriç ve Değerlendirilmesi*, (N.E.Ü., S.B.E. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 5

³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Ermeyûnî, *el-Kavlu'l-Mu'temed*, Muhakkik'in girişi, 6.

çalışmada eserin aslında el-Ermeyûni'ye nispetinin doğru olmadığı, el-Ermeyûni'nin hocası Suyûtî'den yazmış olduğu bir nüshanın, yanlışlıkla kendisine nispet edildiği iddia edilmektedir.⁴⁰

2.7. Erba'üne Hadîsen fî Fadli's-Salât ve's-Selâm alâ Resulillah

Kettânî'nin kaydettiğine göre, eserin el yazması Paris Kütüphanesi'nde 744 numarada kayıtlı olup 51-60 varaklar arasındadır.⁴¹

2.8. Erba'üne Hadîsen fî Menâkıbı Muhammed

Kettânî'nin kaydettiğine göre, eserin mahtût bir nüshası Paris'te Milli Kütüphane'de 744/5 numarada kayıtlıdır.⁴²

2.9. Risale fî Tecvîdi'l-Kur'ân

el-Ermeyûni'ye ait olduğu belirtilen⁴³ bu eserin el yazması ve muhtevasıyla ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

2.10. Tefsîru'l-Ğarib fî'l-Câmii's-Sağîr

el-Ermeyûni'ye nispet edilen⁴⁴ bu eserin tam ismi *Şerhu Garibî mâ fî'l-Câmi'i's-Sağîr Mimmâ Emlâhu Aleyhi Müellifuhu's-Suyûtî* şeklindedir. El yazması Şam'da Zahiriyeye Kütüphanesi'nde 144 (70-78) numaralı mecmuada kayıtlıdır.

2.11. Erba'üne Hadîsen fî Fadâili Sûreti'l-Ihlâs

Müellifin eserin önsözünde belirttiğine göre eser, özellikle kendi hocası Celaleddin es-Suyûtî'nin *Cemu'l-cevâmi'* ve *ed-Durru'l-mensur* adlı iki eserinden ve çeşitli hadis kitaplarından İhlas sûresinin faziletlerine dair derlediği hadisleri ihtiva etmektedir. Ayrıca bu çalışmada ele alınan eserdir. Elimizde bulunan eserin el yazması 36 varaktan ibaret olup Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu 515 numarada kayıtlıdır. Eserin başka yazmaları da bulunmaktadır. Bu yazmalardan biri Topkapı Sarayı Kütüphanesi Ahmed Salis Koleksiyonu 360 numarada, bir diğeri de Köprülü Kütüphanesi'nde 2/291 numarada kayıtlıdır. Kettânî'nin kaydettiğine göre eserin yurt dışında da yazmaları bulunmaktadır.⁴⁵

Eserin özelliklerinden bahsedecek olursak; eserde yer alan hadislerin sadece sahâbe râvîsi zikredilmekte, uzun uzadıya hadislerin senedleri zikredilmemektedir. Eserde birinci ve dördüncü hadiste ikişer hadis zikredilmek suretiyle toplamda 42 hadis bulunmaktadır. el-Ermeyûni eserine almış olduğu rivayetler hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunmaksızın rivayetleri sıralamıştır.

Öncelikle çalışmaya konu olan bu eserde yer alan rivayetlerin geçtiği kaynaklar vasıtasıyla isnadlar tespit edilmiş ve tespit edilen bu isnadlar sıhhat açısından ele alınmıştır. İlgili isnadlar sıhhat açısından ele alınırken, cerh-ta'dil ve tabakat kaynaklarından büyük ölçüde istifade edilmeye çalışılmıştır. Neticede bu kaynaklar vasıtasıyla rivayetlerin sıhhatini zedeleyen râvîler hakkında bilgi verilmiş ve bu râvîlerden kaynaklı olarak rivayetin sıhhat açısından taşıdığı değer

⁴⁰ Aibassov, *Lübabü'l-Ehâdis*, 6-8.

⁴¹ Kettânî, *Hadis Literatürü*, 198.

⁴² Kettânî, *Hadis Literatürü*, 198.

⁴³ Zirikli, *A'lam*, VIII, 240; Kehhâle, *Mu'cemu'l-Müellifin*, XIII, 313.

⁴⁴ Zirikli, *A'lam*, VIII, 240; Kehhâle, *Mu'cemu'l-Müellifin*, XIII, 313.

⁴⁵ Eserin yurt dışı yazmaları için bkz., Kettânî, *Hadis Literatürü*, 198.

ortaya konulmuştur. Eserde yer alan rivayetlerin çoğunun kaynağının Suyûtî'nin kaleme almış olduğu eserler olması dikkat çekicidir. Şimdi bu eserde yer alan rivayetlerin tahliline geçebiliriz.

2.12. Eserde Yer Alan Rivâyetler

2.12.1. Birinci Rivâyet

1-a عن أبي بن كعب رضي الله عنه أن المشركين قالوا للنبي ﷺ يا محمد انسب لنا ربك فأنزل الله قل هو الله أحد الله الصمد لم يلد ولم يولد لأنه ليس شيء يولد إلا سيموت ولا شيء يموت إلا سيورث وأن الله لا يموت ولا يورث ولم يكن له كفوا أحد لم يكن له شبيه ولا عدل وليس كمثلته شيء

Ubeyy b. Ka'b'dan nakledildiğine göre müşrikler Hz. Peygamber'e (s.a.v.) gelerek şöyle dediler: *Ey Muhammed bize Rabbini tanıt ve Rabbinin nesebi hakkında bilgi ver bize! Bunun üzerine Allah şu sûreyi indirdi: 'De ki: Allah birdir. Hiçbir şeye muhtaç değildir. O, doğurmamış ve doğrulmamıştır.'*⁴⁶ Çünkü doğan herkes mutlaka ölecektir. Ölecek olana mirasçı olunur. Allah ise ölmez ve kendisine mirasçı olunmaz. Onun hiçbir dengi de yoktur. Hiçbir şey ona benzer ve denk değildir. O'nun benzeri bir varlık da yoktur.⁴⁷

Rivayetin kaynaklardaki isnadlarına bakıldığında el-Ermeyûnî'nin eserinde başta olmak üzere rivâyetin Ubeyy b. Ka'b'tan geldiği görülmektedir. Ancak Tirmizî'nin ikinci tarikinde ise sahabe râvisi zikredilmeyip rivayet mürsel hadis olarak nakledilmiştir. Tirmizî mürsel olarak rivayet edilen bu tarihin Ubeyy b. Ka'b'tan muttasıl olarak nakledilen tarikten daha sahih olduğunu ifade etmiştir.⁴⁸ Rivayetin tariklerinde yer alan Ebû Ca'fer er-Râzî, hadis münekkittleri tarafından seyyiü'l-hıfz olduğu belirtilmiş ve sadûk olarak nitelendirilmiştir.⁴⁹ Rebî' b. Enes ise birtakım vehimlere sahip olduğu için sadûk olarak nitelendirilmiştir.⁵⁰ Dolayısıyla bu rivayetin sıhhat açısından hasen bir rivayet olduğunu ifade etmek mümkündür.

1-b عن أنس يرفعه اسست السماوات السبع و الارضون السبع على قل هو الله أحد الله

Enes'ten merfû olarak şöyle rivayet edilmiştir: *"Yedi kat gök ve yedi kat yer ihlas sûresi üzerine kurulmuştur."*⁵¹

Rivayet muteber hadis kaynaklarının hiç birinde tespit edilememiştir. el-Ermeyûnî'nin metninde de geçtiği gibi hadis, Enes b. Malik'ten merfu olarak nakledilmiştir. Ancak hadis, bir tarikinde bazı lafız farklılıklarıyla Ka'bu'l-Ahbar'dan rivayet edilmiştir.⁵² ez-Zeylâî, mezkûr rivayetin Enes b. Malik'ten

⁴⁶ İhlâs, 112/1-3

⁴⁷ Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, *Müsned*, thk. Şuayb Arnavud ve bşk., Müessesetü'r-Risale, 2011, XXXV, 143-144; Tirmizî, *Tefsîru'l-Kur'ân*, 93; Hâkim en-Nisabûrî, Ebu Abdullah el-Hakim Muhammed b. Abdullah, *el-Müstedrek Ala's-Sahihayn*, thk. Mustafa Abdulkadir Atta, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1990, II, 589; Taberânî, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed b. Eyyub, *Mu'cemu'l-Evsat*, tthk. Tarık b. Avzillah b. Muhammed ve bşk., Daru'l-Haremeyn, Kahire, 1995, VI, 25.

⁴⁸ Tirmizî, "Tefsîru'l-Kur'ân", 93.

⁴⁹ İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzîb*, thk. Muhammed Avvâme, Dâru'r-Rüşd, Suriye, 1986, II, 376.

⁵⁰ İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzîb*, I, 239.

⁵¹ Dîneverî, Ebi Bekr Ahmed b. Mervan b. Muhammed, *el-Mücâlese ve Cevâhirü'l-İlm*, nşr. Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasen, I-X, Dâru İbn Hazm, Beyrut 1998, I, 305; VIII, 156.

⁵² Dîneverî, *el-Mücâlese*, I, 305.

nakledilmesinin yanlış olduğunu ve hadisin gerçekte Ka'bu'l-Ahbâr'ın sözü olduğunu belirterek hadisin mevzu olduğuna dikkat çekmiştir.⁵³ Zehebî, rivayetin isnadında yer alan Mûsa b. Muhammed b. Atâ hakkında mutakaddim âlimlerin görüşlerine yer vermiş, hadis uydurmacısı olarak kabul edilen bu râvînin mezkûr hadisi uydurduğunu ifade etmiştir.⁵⁴ el-Elbânî de mezkûr rivayetin mevzu olduğunu ifade etmiştir.⁵⁵

2.12.2. İkinci Rivâyet

عن أبي بن كعب ايضا قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد فكأنما قرأ ثلث القرآن

Ubeyy b. Ka'b'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: “*Kim ihlâs sûresini okursa Kur'ân-ı Kerim'in üçte birini okumuş gibi olur.*”⁵⁶

Meşhur olan ve pek çok tariki bulunan bu hadis, farklı lafızlarla aslında pek çok kaynakta da kaydedilmiştir. el-Ermeyûnî, bu hadisi aslında hocası Suyûtî'nin *Cemu'l-Cevami'*, adlı eserinden tahric etmiştir.⁵⁷ Hadisin senedinde yer alan râvîlerin tamamı sika olduğu için, rivayet sıhhat bakımından sahih bir rivayettir.⁵⁸

2.12.3. Üçüncü Rivâyet

عن علي كرم الله وجهه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد مرة فكأنما قرأ ثلث القرآن و من قرأها مرتين فكأنما قرأ ثلثي القرآن و من قرأها ثلاثا فكأنما قرأ القرآن كله

Hz. Ali'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “*Kim İhlâs Sûresini bir kez okursa Kur'ân-ı Kerim'in üçte birini okumuş gibi olur. Kim İhlâs Sûresini iki kez okursa Kur'ân-ı Kerim'in üçte ikisini okumuş gibi olur ve kim de İhlâs Sûresini üç kez okursa Kur'ân-ı Kerim'in tamamını okumuş gibi olur.*”⁵⁹

el-Ermeyûnî bu rivayeti hocası Suyûtî'den tahric etmiştir. Bu rivayet İbn Ömer⁶⁰ ve Recâ el-Ğanevî tarikiyle nakledilmiştir.⁶¹ İbn Ömer tarikiyle nakledilen rivâyet, senedinde yer alan Ali b. Velid es-Sülemî'nin çokça münker hadis rivayet ettiğinden dolayı zayıf bir râvî olarak nitelendirilmiştir.⁶² Ukâyîlî, Recâ el-Ğanevî

⁵³ Zeyla'î, Ebû Muhammed Abdullah b. Yûsuf, *Tahrîcü'l-ehâdis ve'l-Asâri'l-Vâkı'a fî Tefsîri'l-Keşşâf li'z-Zemahşerî*, thk. Sultân b. Fehd et-Tubeyşî, Vezâratü'l-Evkâfî's-Su'ûdiyye, Riyad 2003, IV, 331.

⁵⁴ Zehebî, Ebu Abdullah Şemseddin, *Mizânul-İtidâl fî Nakdi'r-Ricâl*, thk. Muhammed Rıdvan ve bşk., Müessesetü'r-Risale, Dımaşk 2009, IV, 410.

⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbanî, *Silsiletu Ehadisi'd-Daîfe*, II, 58.

⁵⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXV, 197; Tirmizî, “Hac”, 95; “Fedaili'l-Kur'an”, 10; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, II, 298; a.mlf., *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, thk. Hamdi b. Abdülmecid, Mektebetu İbn Teymiyye, Kahire, 1994, IX, 136; Celaleddin es- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebi Bekr, *Cemu'l-Cevami'*, I-XXV, el-Ezheru's-Şerif, thk. Muhtar İbrahim el-Hâic ve bşk., 2005, IX, 815.

⁵⁷ Celaleddin es- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebi Bekr, *Cemu'l-Cevami'*, I-XXV, el-Ezheru's-Şerif, thk. Muhtar İbrahim el-Hâic ve bşk., 2005, IX, 815.

⁵⁸ el-Elbânî, *Sahîhü Camiu's-Sağîr ve Ziyadetuhû*, el-Mektebetu'l-İslamî, 1988, II, 1104.

⁵⁹ el-Hallâl, Ebu Muhammed b. Hasan b. Ali el-Bağdadi, *Fedailu Süreti'l-İhlâs*, thk., Muhammed b. Rızk et-Tarhunî, Kahire, 1412, I, 43; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 808; Ali el-Muttâkî, Alaudin Ali b. Hüsameddin, *Kenzu'l-Ummâl fî Sünen-i'Akvâl ve'l-Af'al*, thk. Bekrî Hayânî ve bşk., Müessesetu'r-Risale, 1981, I, 598.

⁶⁰ el-Elbanî, *Silsiletu Ehadisi'd-Daîfe*, X, 154.

⁶¹ Ukaylî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Amr, *ed-Du'afâü'l-Kebîr*, thk. Abdülmü'tî Emîn Kal'acî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1984, I, 125-126.

⁶² İbn Hacer, *Lisanu'l-Mizân*, thk. Abdulfettah Ebu Gudde, Mektebetü Matbûatu İslamiyye, Beyrut 2006, VII, 571.

tarafından nakledilen tarihin de sahih olmadığını kaydetmiştir.⁶³ Bu durum hadisin bu tarihlerinin zayıf olduğunu göstermektedir. Ancak rivayetin bu eserdeki sahabe râvîsi Hz. Ali'dir. Bu kanalla gelen rivayetin senedi tespit edilemediği için sıhhati hakkında herhangi fikir edinemedik.

2.12.4. Dördüncü Rivâyet

4-a عن عائشة أم المؤمنين رضي الله عنها أن النبي ﷺ كان إذا أوى إلى فراشه كل ليلة جمع كفيه ثم نفث فيهما فقرأ فيهما قل هو الله أحد وقل أعوذ برب الفلق وقل أعوذ برب الناس ثم يمسخ بهما ما استطاع من جسده يبدأ بهما على رأسه ووجهه وما أقبل من جسده يفعل ذلك ثلاث مرات

Mü'minlerin annesi Hz. Aişe'den nakledildiğine göre; “Nebi (s.a.v.), yatağına girdiği zaman her gece önce iki elini birleştirir İhlâs, Felak ve Nâs sûrelerini beraberce okur ve ellerine üfler; sonra başından ve yüzünden başlayarak vücudundan elinin yetiştiği yerlere kadar sürerdi. Ve bunu üç kez yapardı.”⁶⁴

Muteber hadis kaynaklarında da yer alan bu rivayet hakkında Şuayb el-Arnaût, hadisin senedinde yer alan tüm râvîlerin sika olduğunu ve dolayısıyla hadisin sahih olduğunu kaydetmiştir.⁶⁵ el-Elbânî de, Hz. Aişe'den nakledilen bu rivayetin sahih olduğunu kaydetmiştir.⁶⁶

4-b عن عبد الله بن حبيب ان النبي ﷺ قال له اقرأ قل هو الله أحد و المعوذتين حين تصبح و حين تمسى ثلاثا تكفيك من كل شيء

Abdullah b. Hubeyb'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber ona şöyle buyurmuştur: “Sabah ve akşam İhlâs ve muavizeteyn'i üçer defa oku! Bu her şeye karşı sana yeterlidir.”⁶⁷

İlk dönem hadis kaynaklarının birçoğunda yer alan bu rivayet, senedinde yer alan râvîlerin güvenilir olmalarından dolayı sahih bir rivayettir.⁶⁸

2.12.5. Beşinci Rivâyet

عن عائشة رضي الله عنها قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ بعد صلاة الجمعة قل هو الله أحد و قل أعوذ برب الفلق و قل أعوذ برب الناس سبع مرات أعاده الله بها من سوء إلى الجمعة الأخرى

Hz. Aişe'den nakledildiğine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kim Cuma namazından sonra İhlâs, Felak ve Nâs sûrelerini yedi sefer okursa Allah, o kimseyi diğer cumaya kadar kötülüklerden korur.”⁶⁹

el-Ermeyûnî bu rivayeti hocası Suyûtî'den tahric etmiştir. Rivayetin senedinde yer alan el-Halîl b. Murre, Yahya b. Maîn, Buhârî, Nesâî gibi münekkit hadis âlimleri

⁶³ Ukaylî, *ed-Du'afâü'l-Kebîr*, I, 126.

⁶⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XLI, 347; a.mlf., *a.g.e.*, XLII, 116; Buhârî, “Fedailu'l-Kur'an”, 14; “Tıb”, 39; Ebu Davûd, Süleyman b. Eş'aş b. İshâk el-Ezdî es-Sicistanî, *Sünen-i Ebî Davûd*, Çağrı Yay. İstanbul, 1992, “Edeb”, 107; Tirmizî, “Dua”, 21; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr fi't-Tefsîr bi'l-Me'sûr*, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1993, VIII, 681.

⁶⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XLI, 347, (dipnot 2)

⁶⁶ el-Elbânî, *Silsiletu Ehadisi's-Sahîha*, Mektebetu'l-Maarif, 1995, VII, 279.

⁶⁷ Ebu Davud, “Edeb”, 110; Tirmizî, “Dua”, 117; Abd b. Humeyd, Ebu Muhammed Abdu'l-Humeyd b. Humeyd b. Nasr, *el-Muntahab min Müsned*, thk. Subhi el-Bedrî es-Sâmerrâî ve bşk. Mektebetu's-Sunne, Kahire, 1988, I, 178.

⁶⁸ el-Elbânî, *Sahîhü Camiu's-Sağîr*, II, 812.

⁶⁹ el-Makdîsî, Abdulğani b. Abdilvahid, *Ahbaru's-Salât*, thk. Muhammed b. Abdurrahman, Daru's-Senabil, Dımaşk, 1995, I, 61; el-Hallal, *Fedailu Sûreti'l-İhlâs*, I, 51; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 816; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 675.

tarafından cerh edilmiş ve zayıf bir râvî olduğu belirtilmiştir.⁷⁰ Dolayısıyla sıhhat bakımından bu rivayetin zayıf olduğunu söylemek mümkündür.

2.12.6. Altıncı Rivâyet

عن عثمان بن عفان رضي الله عنه قال قال عادنى رسول الله ﷺ فقال أعيدك بالأحد الصمد الذى لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا أحد من شر ما تجد و ردها سبع مرات فلما اراد أن يقوم قال تعوذ بها يا عثمان فما تعوذتم بخير منها

Osman b. Affân'dan rivayet edildiğine göre kendisi şöyle dedi: Resulullah (s.a.v.) bana dönerek şu şekilde buyurdu: “*Senin hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu, doğurmamış ve doğrulmamış olan bir tek Allah'a sığınmanı tavsiye ederim.*” Bu sözünü yedi sefer tekrarladı. Kalkmaya niyetlendiğinde şöyle dedi: “*Ey Osman bununla Allah'a sığın! Kendisiyle Allah'a sığınacağınız bu sözden daha hayırlı bir söz yoktur.*”⁷¹

el-Ermeyûnî bu rivayeti hocası Suyûtî'nin *Cemu'l-Cevami'* adlı eserinden tahrir etmiştir. Rivayetin senedinde yer alan Hafis b. Süleyman el-Esedî, münekkit hadis âlimleri tarafından cerh edilmiş ve zayıf bir râvî olduğu kaydedilmiştir.⁷² Dolayısıyla bu rivayet sıhhat açısından zayıftır.

2.12.7. Yedinci Rivâyet

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه قل قال رسول الله ﷺ ثلاث من جاء بهن مع الإيمان دخل من أي أبواب الجنة شاء وزوج من الحور العين حيث شاء من عفا عن قاتله وأدى ديناً خفياً وقرأ في دبر كل صلاة مكتوبة عشر مرات قل هو الله أحد فقال أبو بكر أو أحدهن يا رسول الله قال أو أحدهن

Câbir b. Abdullah'tan nakledildiğine göre Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “*Üç şey vardır ki kim onları imanlı bir şekilde yaparsa cennete istediği kapıdan girer ve istediği huriyle evlenir: Katilini affetmek, gizli bir borç ödemek ve her farz namazından sonra on sefer ihlas sûresini okumak*”. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir: “*Ey Allah'ın Resûlü ya o üç şeyden birisini yaparsa?*” diye sordu. Resûlullah: “*Onlardan birisi yaparsa yine de olur.*” buyurdu.⁷³

Müellif bu rivayeti *Cemu'l-Cevami'* adlı eserden tahrir etmiştir. Hadisin senedinde Ömer b. Nebhân el-Advî isimli bir râvî bulunmaktadır.⁷⁴ Bu râvî hadis âlimleri tarafından cerh edilmiştir. İbn Hibbân ve İbn Cevzî, bu râvînin çokça münker hadis rivayet ettiğini ve hadislerinin terkedilmesi gerektiğini kaydetmişlerdir.⁷⁵ Dolayısıyla bu hadisin zayıf olduğunu söylemek mümkündür.

⁷⁰ İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân, *el-Mecrûhîn mine'l-Muhaddisîn ve'd-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*, thk. Mahmûd İbrahim Zâyed, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut 1992, I, 286; İbnu'l-Cevzî, Abdurrahman b. Ali, *ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*, thk. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdi, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1986, I, 257.

⁷¹ el-Hallal, *Fedailü Süreti'l-İhlas*, I, 108; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, I, 717.

⁷² Ukaylî, *ed-Du'afâü'l-Kebîr*, I, 270; İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, I, 255; el-Elbânî, *Silsiletü Ehadisi'd-Daîfe*, VI, 368.

⁷³ Ebû Ya'lâ, Ahmed b. Ali b. Yahya b. İsa el-Mevsilî, *el-Müsned*, thk. Hüseyin Selim Esed, Daru'l-Me'mun li't-Turas, Dımaşk, 1984, III, 332; Taberânî, *Mu'cemu'l-Evsat*, III, 332; el-Hallal, *Fedailü Süreti'l-İhlâs*, I, 99; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 673; Ali el-Muttâkî, *Kenzu'l-Ummâl*, XV, 810.

⁷⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbânî, *Silsiletü Ehadisi'd-Daîfe*, II, 107.

⁷⁵ İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, II, 90; İbnu'l-Cevzî, *ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*, II, 218.

2.12.8. Sekizinci Rivâyet

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ قل هو الله أحد دبر كل صلاة مكتوبة عشر مرات أوجب الله له رضوانه ومغفرته

İbn Abbas'tan nakledildiğine göre Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: “*Kim her farz namazdan sonra on defa ihlas sûresini okursa Allah o kimseye rızasını ve mağfiretini vacip kılar.*”⁷⁶

el-Ermeyûnî, bu rivayeti hocası Suyûtî'den tahrir etmiştir. İbn Abbas'tan nakledilen bu rivayetin kaydedilen herhangi bir senedine ulaşamadığımız için sihhati hakkında herhangi bir bilgi edinemedik.

2.12.9. Dokuzuncu Rivâyet

عن تميم الدارى رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قال بعد صلاة الصبح أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له إلهها واحدا صمدا لم يتخذ صاحبة ولا ولدا ولم يكن له كفوا أحد عشر مرات كتب الله له أربعين ألف ألف حسنة.

Temîm ed-Dârî'den rivayet olduğuna göre Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “*Kim sabah namazından sonra on sefer 'ben şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur, O'nun ortağı yoktur, herkes ve her şey ona muhtaç olup o kimseye muhtaç değildir. O ne bir dost ne de bir çocuk edinir ve onun hiçbir dengi yoktur.' derse Allah ona kırk milyon iyilik yazar.*”⁷⁷

el-Ermeyûnî, bu rivayeti de hocası Suyûtî'nin mezkûr eserinden tahrir etmiştir. Bu rivayet Tirmizî'nin de kaydetmiş olduğu zayıf rivayetlerden birisidir.⁷⁸ Nitekim hadisin senedinde yer alan el-Halil b. Murre daha önce de geçtiği gibi, hadis âlimleri tarafından cerh edilmiş ve zayıf olarak addedilmiştir.⁷⁹

2.12.10. Onuncu Rivâyet

عن معاذ بن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد عشر مرات بنى الله له بيتا في الجنة فقال عمر إذا نستكثر يا رسول الله فقال رسول الله ﷺ الله أكثر وأطيب

Muâz b. Enes'in naklettiğine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kim ihlâs sûresini on sefer okursa Allah ona cennette bir ev yapar.*” Bunun üzerine Hz. Ömer “*Öyleyse çok çok okuyalım*” dedi. Resûlullah: “*Allah daha hoş ve daha güzeldir.*” buyurdu.⁸⁰

Suyûtî'nin mezkûr eserinden tahrir edildiği anlaşılan bu rivayet, zayıf olarak nitelendirilebilir. Nitekim hadisin senedinde yer alan Zebbân b. Fâid, hadis münekkittleri tarafından münker bir râvî olarak anılmıştır.⁸¹

⁷⁶ es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 815; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 678; Ali el-Muttâkî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 579.

⁷⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXVIII, 151; Tirmizî, “Dua”, 63; Taberânî, *Mu'cemu'l-Kebir*, II, 57; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 617.

⁷⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbânî, *Daîfu Sünen-i Tirmizî*, el-Mektebetu'l-İslâmî, Beyrut, 1991, I, 451.

⁷⁹ İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, I, 286; İbnu'l-Cevzî, *ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*, I, 257.

⁸⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXIV, 376; Taberânî, *Mu'cemu'l-Kebir*, XX, 183; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 812; Ali el-Muttâkî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 599.

⁸¹ İbn Ebî Hâtim, Abdurrahmân b. Muhammed, *el-Cerh ve't-Ta'dil*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1952, III, 616; İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, I, 313; İbnu'l-Cevzî, *ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*, I, 292.

2.12.11. On Birinci Rivâyet

عن علي رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من مر على المقابر وقرأ فيها قل هو الله أحد إحدى عشرة مرة ثم وهب أجره للأموات أعطي من الأجر بعدد الأموات

Hız. Ali'den rivayet edildiğine göre Hız. Peygamber şu şekilde buyurmuştur: “*Kim bir mezarlığa uğrayıp on bir defa ihlas sûresini okursa ve sonra bundan hâsıl olan sevabı ölümlere hediye ederse, kendisine ölümlerin sayısı kadar sevap verilir.*”⁸²

Müellif bu rivayeti hocasının mezkûr eserinden tahrir etmiştir. Bu rivayet, hadis âlimleri tarafından uydurma olarak kabul edilmiştir.⁸³ Bu rivayetin mevzu olduğunu kaydeden el-Fettenî, metindeki 11 defa okunması gereken ihlas sûresi sayısını 21 defa gibi küçük bir değişikle eserine almıştır.⁸⁴

2.12.12. On İkinci Rivâyet

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحدتنتي عشرة مرة بعد صلاة الفجر فكأنما قرأ القرآن أربع مرات وكان أفضل أهل الأرض يومئذ إذا اتقى

Ebû Hureyre'den rivayet olunduğuna göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kim sabah namazının akabininde on iki kez ihlas sûresini okursa Kur'ân-ı Kerim'i dört kez okumuş gibi olur. Eğer o kişi Allah'tan korkar da günahlardan sakınırsa o zaman yeryüzünün en faziletli kimsesi olur.*”⁸⁵

el-Ermeyûnî, bu rivayeti hocası Suyûtî'den tahrir etmiştir. Ebû Hureyre'den nakledilen bu rivayetin kaynaklarda herhangi bir senedine ulaşamadığımız için sıhhati hakkında herhangi bir bilgi edinemedik.

2.12.13. On Üçüncü Rivâyet

عن خالد ابن زيد الانصارى رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد عشرين مرة بنى الله له قصرًا في الجنة

Hâlid b. Zeyd el-Ensârî'nin rivayet ettiğine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *Kim yirmi kez ihlas sûresini okursa Allah ona cennette bir köşk bina eder.*⁸⁶

Müellif bu rivayeti de hocası es-Suyûtî'nin zikri geçen eserinden tahrir etmiştir. el-Elbânî, Hâlid b. Zeyd'ten nakledine bu rivayetin zayıf olduğunu belirtmiştir.⁸⁷

2.12.14. On Dördüncü Rivâyet

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال قال رسول الله ﷺ من صلى بعد العشاء ركعتين تقرأ في كل ركعة قل هو الله أحد خمس عشرة مرة بنى الله له قصرين في الجنة يتراباهما أهل الجنة

İbn Abbas'tan rivayet edildiğine göre Resûlullah şu şekilde buyurmuştur: “*Kim yatsı namazından sonra iki rekât namaz kılsa ve bu rekâtların her birinde on*

⁸² el-Hallal, *Fedailü Süreti'l-İhlâs*, I, 101; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, X, 216.

⁸³ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbânî, *Silsiletü Ehadisi'd-Daîfe*, VII, 278.

⁸⁴ el-Fettenî, Muhammed Tâhir, *Tezkiretü'l-Mevzûât*, İdâretü't-Tabâe, Mısır 1343, I, 219.

⁸⁵ el-Hallal, *Fedailü Süreti'l-İhlâs*, I, 90; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 813; Ali el-Muttâkî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 599; et-Taberânî, *Mu'cemu's-Sağîr*, thk. Mahmut Şekûr, el-Mektebetü'l-İslamî, Beyrut, 1985, I, 115.

⁸⁶ es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 811; Ali el-Muttâkî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 585.

⁸⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbânî, *Daîfü'l-Camii's-Sağîr ve Ziyadatuhû*, el-Mektebetü'l-İslamî, I, 833.

beş sefer İhlâs Sûresi okursa, Allah cennette ona iki köşk yapar ve cennet halkı o iki köşke imrenerek bakarlar.”⁸⁸

Bu rivayetin es-Suyutî'nin *ed-Durru'l-mensûr* adlı eseri dışındahiçbir kaynakta yeri tespit edilememiştir. Rivayetin hiçbir isnadı da tespit edilemediği için sıhhati hakkında da herhangi bir bilgi edinilememiştir. Ancak rivayete benzer başka lafızlarla geçen bir takım rivayetler bulunmaktadır. İbn Arrâk, mevzû hadislere tahsis etmiş olduğu eserinde bu rivayete benzer bir rivayet nakletmiştir. Naklettiği rivayette yatsı namazından sonra kılınması tavsiye edilen namazda 15 değil de 20 kez ihlas sûresinin ve bu sûreyle beraber ayrıca fâtiha sûresinin okunmasından sonra böyle bir mükâfata nail olunacağını ifade etmiştir.⁸⁹

2.12.15. On Beşinci Rivâyet

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من صلى بعد المغرب ثنتي عشرة ركعة يقرأ في كل ركعة قل هو الله أحد أربعين مرة صافحته الملائكة يوم القيامة و من صافحته الملائكة أمن الصراط والحساب والميزان.

Enes b. Mâlik'ten rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kim akşam namazından sonra on iki rekât namaz kılsa ve her rekâtta kırk sefer ihlâs sûresini okursa, kıyamet günü melekler, onunla musafaha ederler. Meleklerin musafaha yaptığı kimse ise sırat, hesap ve mizandan emniyette olur.*”⁹⁰

el-Ermeyûnî, bu rivayeti de *Cemu'l-Cevâmi'*dentahric etmiştir. İbnu'l-Cevzî ve İbn Arrâk, rivayetin senedinde hadis uyduran Mücâhîl ve Ebân b. Ebû Ayyaş adında iki râvî bulunduğunu ve dolayısıyla Enes b. Mâlik'ten nakledilen bu rivayetin mevzu olduğunu kaydetmişlerdir.⁹¹

2.12.16. On Altıncı Rivâyet

عنه ايضا رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ قل هو الله أحد خمسين مرة غفر الله له ذنوب خمسين سنة

Enes b. Mâlik'ten aynı şekilde rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Her kim elli kere ihlâs sûresini okursa Allah onun elli yıllık günahlarını bağışlar.*”⁹²

Müellif bu rivayeti de hocası es-Suyutî'den tahric etmiştir. Rivayetin isnadında yer alan Ummu'l-Kesîr el-Ensârî adındaki râvînin kimliğine hiçbir kaynakta ulaşılammıştır. Dolayısıyla hadisin isnadındaki bu râvî, meçhul bir râvîdir. Bu

⁸⁸ es-Suyutî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 681.

⁸⁹ İbn Arrâk, Nureddin Ali b. Muhammed b. Ali b. Arrâk el-Kinanî, *Tenzihu's-Şeriatî'l-Merfua ani'l-Ahbari's-Şeniati'l-Mevzua*, thk. Abdulvahhab Abdullatif ve bşk., Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1399, II, 121

⁹⁰ el-Hallal, *Fedailu Süreti'l-İhlâs*, I, 92; es-Suyutî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 468; Ali el-Muttâkî, *Kenzu'l-Ummâl*, VII, 391-392.

⁹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz., İbnu'l-Cevzî, *Mevzû'at*, thk. Abdurrahman Muhammed Osman, Medine, 1966, II, 119; İbn Arrâk, *Tenzihu's-Şeria*, II, 87-88.

⁹² Darimî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdiramahman b. Fadl, *Sünenu'-Darimi*, thk. Hüseyin Selim Esed, Daru'l-Muğni li'n-Neşr ve't-Tevzi', 2000, “Fedaili'l-Kur'an”, 24; es-Suyutî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 806 ; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 672.

durum hadisin sıhhat derecesini yaralamaktadır. Nitekim el-Elbânî de bu rivayetin zayıf olduğunu ifade etmiştir.⁹³

2.12.17. On Yedinci Rivâyet

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد كل يوم خمسين مرة نودي يوم القيامة من قبره قم يا مادم الله فادخل الجنة

Câbir b. Abdullah'tan rivayet edildiğine göre Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “Her kimgünde elli defa İhlas Sûresini okursa, kıyamet günü kendisine kabrinden hitaben şöyle seslenilir: Ey Allah'ı öven, kalk ve cennete gir!”⁹⁴

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserinden nakletmiştir. Câbir b. Abdullah'tan nakledilen bu rivayetin kaynaklarda herhangi bir isnadı tespit edilemediği için sıhhati hakkında herhangi bir bilgi edinilememiştir.

2.12.18. On Sekizinci Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد مائة مرة غفر الله له خطئة خمسين عاما ما اجتنب خصالا اربعا الدماء و الأموال و الفروج و الأشرية

Enes b. Mâlik'ten rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Her kim yüz defa İhlas Sûresini okur, cana kıymak, başkasının malını gasp etmek, zina yapmak ve içki içmek gibi dört şeyden uzak durursa Allah onun elli yıllık günahını bağışlar.”⁹⁵

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'den tahric etmiştir. Rivayetin sıhhati noktasında âlimler arasında ihtilaf vardır. Nitekim bazı âlimler, Enes b. Mâlik'ten nakledilen bu rivayetin senedinde yer alan el-Halil b. Murre'nin zayıf olmasından dolayı sıhhat bakımından zayıf olduğunu kaydetmişlerdir.⁹⁶ İbn Arrak ise, hadisin mevzû olduğunu ifade etmiştir.⁹⁷

2.12.19. On Dokuzuncu Rivâyet

عن فيروز الديلمي رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد مائة مرة في الصلاة أو في غيرها كتب الله له براءة من النار

Feyrûz ed-Deylemî'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “Kim namazda veya namazın dışında yüz sefer İhlâs Sûresini okursa Allah onun cehennem ateşinden kurtulacağı beraatını yazar.”⁹⁸

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'den tahric etmiştir. Feyrûz ed-Deylemî'den nakledilen bu rivayetin zayıf olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim rivayetin

⁹³ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbânî, *Silsiletu Ehadisi'd-Daîfe*, I,472; a.mlf., *Daîifu Camiu's-Sağîr*, I, 833.

⁹⁴ es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 673.

⁹⁵ İbn Asâkir, Ebu'l-Kasım Ali b. el-Hasan, *Tarihu Dimaşk*, thk. Amr b. Ğurame el-Umerî, Daru'l-Fikr, 1997, 1995, LII, 308; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 807.

⁹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz., İbn Adî el-Cürcanî, Ebu Ahmed b. Adî, *el-Kamil fi Duafai'r-Rical*, thk. Adil Ahmed Abdilmevcud ve bşk., Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1997; el-Elbânî, *Silsiletu Ehadisi'd-Daîfe*, X, 156; a.mlf., *Daîifu Camii's-Sağîr*, I, 833-834.

⁹⁷ İbn Arrâk, *Tenzihu's-Şeria*, I, 290.

⁹⁸ et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVIII, 331; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX,811.

senedinde yer alan Muhammed b. Kudâme el-Cevherî, münekkit hadis âlimleri tarafından zayıf olarak nitelendirilmiştir.⁹⁹

2.12.20. Yirminci Rivâyet

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال قال رسول الله ﷺ من قرأ يوم الجمعة مائة مرة قل هو الله أحد فقد ادى من حق الجمعة ما ادت حملة العرش من حق العرش

İbn Ömer'den rivayet olduğuna göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “ *Kim cuma günü yüz sefer İhlâs Sûresini okursa hamele-i arşın, arşın hakkını yerine getirdiği gibi cumanın hakkını eda etmiş olur.*”¹⁰⁰

İbn Arrâk, Abdullah b. Ömer'den nakledilen bu rivayetin senedinde İbn Vehb adında bir râvîyi cerh etmiş ve bu rivayetin uydurma olduğuna hükmetmiştir.¹⁰¹

2.12.21. Yirmi Birinci Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ قل هو الله أحد على طهارة مائة مرة كطهره للصلاة يبدأ بفاتحة الكتاب كتب الله له بكل حرف عشر حسنات و محاسبته عشر سيئات و رفع له عشر درجات و بني له مائة قصر في الجنة و رفع له من العمل في يومه ذلك مثل عمل بني آدم فكأنما قرأ القرآن ثلاثة و ثلاثين مرة و براءة من الشرك و محضرة الملائكة و منفرة الشيطان و لها دوي حول العرش تذكر بصاحبها حتى ينظر الله إليه فإذا نظر الله إليه لم يعذبه أبدا

Enes b. Mâlik'ten nakledildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kim namaz abdesti alarak Fâtiha ile başlamak sûretiyle yüz defa İhlâs Sûresini okursa; Allah ona her harf için on iyilik yazar ve ondan on günah siler, onun makamını on dereceye kadar yükseltir ve ona cennette yüz köşk yapar. O gün onun amelini Âdem oğullarının amelleri seviyesine çıkarır. Ve tıpkı o Kur'an-ı Kerimi otuz üç defa okumuş gibi olur ve şirkten beraat alır. Ve melekler gelir şeytanlar ise kaçar. O sesin arş etrafında öyle bir yankısı vardır ki, Allah'ın kendisine bakması için sahibini hatırlatır. Allah o sesin sahibine baktığında ise ona ebedi olarak azap etmez.*”¹⁰²

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *Cemu'l-Cevami'* ve *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserlerinden tahrir etmiştir. Mevzuat müellifleri bu rivayeti eserlerine almış ve bu rivayetin uydurma olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁰³

2.12.22. Yirmi İkinci Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من أراد أن ينام على فراشه فنام على يمينه ثم قرأ قل هو الله أحد مائة مرة إذا كان يوم القيامة يقول له الرب يا عبدي أدخل على يمينك الجنة

Enes b. Mâlik'ten nakledildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “ *Kim uyumak istediğinde yatağı üzerinde sağ tarafı üzerine uyur da sonra İhlas*

⁹⁹Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed, *el-Muğni fi'd-Du'afâ*, nşr. Nüreddîn Itr, Dâru'l-Me'ârif, Halep 1971, II, 625; İbn Hacer, *Lisanu'l-Mizân*, IX, 414.

¹⁰⁰el-Hallal, *Fedailu Sûreti'l-İhlâs*, I, 52; el-Makdîsî, *Ahbaru's-Salât*, I, 61;

¹⁰¹Ayrıntılı bilgi için bkz., İbn Arrâk, *Tenzihu's-Şeria*, I, 307.

¹⁰²Beyhakî, *Şuâbu'l-İmân*, IV, 151; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 599; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 814; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 673.

¹⁰³Ayrıntılı bilgi için bkz., İbn Cevzî, *Mevzû'at*, I, 250; es-Suyûtî, *el-Leâliu'l-Masnua fi'l-Ehadisi'l-Mevzûa*, thk. Ebu Abdurrahman Salih b. Muhammed, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1996, I, 216; İbn Arrâk, *Tenzihu's-Şeria*, I, 290.

Sûresini yüz sefer okursa kıyamet günü Rabbi kendisine hitaben: 'Ey kulum haydi sağın üzere cennete gir! der.'"¹⁰⁴

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserinden tahrir etmiştir. Enes b. Mâlik'ten nakledilen bu rivayetin zayıf olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim rivayetin senedinde yer alan Ebû Sehl el-Basrî münekkît hadis âlimleri tarafından cerh edilmiş ve zayıf bir râvî olduğu kaydedilmiştir.¹⁰⁵ Buhârî, bu râvînin çokça münker hadis rivayet ettiğini, İbn Adî ise onun hocası Sâbit el-Bünânî'den kimsenin rivayet etmediği bazı hadisler naklettiğini ifade etmiştir.¹⁰⁶

2.12.23. Yirmi Üçüncü Rivâyet

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ ما من مسلم يقف عشية عرفة بالموقف فيستقبل القبلة بوجهه ثم يقول لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير مائة مرة، ثم يقرأ قل هو الله أحد مائة مرة، ثم يقول اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على إبراهيم وآل إبراهيم إنك حميد مجيد، وعلينا معهم مائة مرة إلا قال الله تبارك و تعالی يا ملائكتي ما جزاء عبدي هذا سبحني وهللني وكبرني وعظمني وعرفني وأثنى علي وصلی على نبیي اشهدوا ملائكتي أني قد غفرت له وشفعته في نفسه ولو سألتني عبدي هذا لشفعته في أهل الموقف

Câbir b. Abdullah'tan nakledildiğine göre Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: *"Hangi Müslüman Arafat gecesi vakfede durup, kibleye dönüp yüz defa: 'Allah'tan gayrı ilah yoktur, tektir ve ortağı yoktur, her türlü mülk yalnızca O'nundur, hamd yalnızca O'na aittir, O her şeye muktedirdir.'* derse ve sonra yüz defa ihlâs sûresini okursa, daha sonra yüz sefer 'Ey Allah'ım İbrahim ve onun ailesine salat-ü selam ettiğin gibi Muhammed'e ve ailesine ve onlarla birlikte bizlere de salat- ü selam eyle' derse; Allah Teâla da meleklerine: 'Ey meleklerim! Beni tesbih, tehlil, tekbir eden, yücelten, tanıyan ve peygamberime salat-ü selam getiren bu kulumun mükafatı nedir? Şahit olun ey meleklerim! Ben, onu bağışladım ve onu kendisine şefaati yaptım. Şayet bu kulum isterse onu vakfe ehli için de şefaati kılarım."¹⁰⁷

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'den tahrir etmiştir. Cabir b. Abdullah'tan nakledilen bu rivayetin sıhhati hakkında âlimler arasında ihtilaf vardır. Nitekim bir görüşe göre rivayetin senedin yer alan râvîlerin tamamı sikadır. Yalnızca Abdurrahman b. Muhammed et-Talhî meçhul bir râvîdir. Bunun için hadisin zayıf olduğu ifade edilmiştir.¹⁰⁸ Ancak mevzuat müelliflerinden İbn Arrâk, bu rivayetin uydurma olduğunu kaydetmiştir.¹⁰⁹

2.12.24. Yirmi Dördüncü Rivâyet

عن البراء ابن عازب رضي الله عنه قال قال لي رسول الله ﷺ يا براء من قرأ قل هو الله أحد الى آخرها مائة مرة بعد صلاة الغداة قبل أن يكلم أحدا رفع له ذلك اليوم عمل خمسين صديقاً

¹⁰⁴ Tirmizî, "Fedâilu'l-Kur'ân", 11; Beyhakî, *Şuâbu'l-İmân*, IV, 150; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 672; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, XV, 331.

¹⁰⁵ İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzîb*, I, 144.

¹⁰⁶ Mizzî, Ebû'l-Haccâc Yûsuf b. Abdurrahmân, *Tehzîbü'l-Kemâl*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1983-1992, V, 196.

¹⁰⁷ Beyhakî, *Şuâbu'l-İmân*, V, 502; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, VIII, 100; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, I, 548; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, V, 74.

¹⁰⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbânî, *Silsiletu Ehadisi'd-Daîfe*, XI, 177-178.

¹⁰⁹ İbn Arrâk, *Tenzihu'ş-Şeria*, II, 169.

Berâ b. 'Âzib'ten rivayet edildiğine göre Allah Resûlü kendisine şöyle buyurmuştur: “Ey Berâ! Kim sabah namazından sonra, hiç kimse ile konuşmadan yüz sefer İhlâs Sûresini okursa o gün ona elli siddik kimsenin ameli yazılır.”¹¹⁰

Ali el-Muttakî, Berâ b. 'Âzib'ten gelen bu rivayeti Süleyman b. Rebî'nin Kadîh b. Rahmet'ten naklettiğini ve Süleyman b. Rebî'nin zayıf bir râvî olmakla beraber Kadîh b. Rahmet'in ise hadis uyduran bir kimse olduğunu belirtmiştir.¹¹¹ Dolayısıyla bu rivayetin uydurma olduğunu söylemek mümkündür.

2.12.25. Yirmi Beşinci Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد مائتي مرة غفر الله له ذنوب مائتي سنة

Enes b. Mâlik'ten rivayet olduğuna göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kim iki yüz defa İhlâs Sûresini okursa Allah onun iki yüz yıllık günahlarını bağışlar.”¹¹²

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'den tahrir etmiştir. Rivayeti eserine alan ve zayıf olduğunu kaydeden el-Bezzâr (ö.292/905), rivayetin senedinde yer alan el-Hasen b. Ebû Ca'fer ve Ağleb b. Temim'i cerh etmiş ve bu râvîlerin hafızalarının zayıf olduğunu ifade etmiştir.¹¹³

2.12.26. Yirmi Altıncı Rivâyet

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال قال رسول الله ﷺ من دخل يوم الجمعة المسجد فصلى أربع ركعات يقرأ في كل ركعة بفاتحة الكتاب و خمسين مرة قل هو الله أحد فذلك مائتا مرة لم يمته حتى يرى منزله من الجنة أو يرى له

İbn Ömer'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kim cuma günü mescide girer de dört rekât namaz kılsa ve bu rekâtların her birinde Fâtîha Sûresini ve elli sefer İhlâs Sûresini okursa, -bu da iki yüz sefer eder- o kimse cennetteki yerini görmeden veya cennetteki yeri kendisine gösterilmeden ölmez.”

Bu rivayetin hiçbir kaynakta yeri tespit edilememiştir. Ancak kaynaklarda elde edilen bir bilgiye göre Darekutnî (ö.385/995), bu rivayeti matbu nüshasına ulaşamadığımız eseri olan *Garâibu Mâlik* adlı eserinde zikretmiş ve bu rivayetin zayıf olduğunu belirtmiştir.¹¹⁴

2.12.27. Yirmi Yedinci Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ كل يوم مائتي مرة قل هو الله أحد محي الله عنه ذنوب خمسين سنة إلا أن يكون عليه دين

¹¹⁰ el-Hallal, *Fedailu Sûreti'l-İhlâs*, I, 86; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 678; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 599.

¹¹¹ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 599.

¹¹² el-Bezzâr, Ebu Bekir Ahmed b. Amr b. Abdulhalik, *Müsned (el-Bahru'z-Zehâr)*, thk., Mahfuzu'r-Rahman Zeynullah ve bşk., Mektebetu'l-Ulum ve'l-Hikem, Medine, 2009, XIII, 360; Beyhakî, *Şuâbu'l-İmân*, IV, 146; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 806; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 671.

¹¹³ el-Bezzâr, *Müsned*, XIII, 360-361.

¹¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz., Muhammed Mehdi el-Muslimî ve bşk., *Mevsuatu Akvali Ebi'l-Hasan ed-Dârekutnî fi Ricali'l-Hadis ve İlelihi*, Alemu'l-Kutub, Beyrut, 2001, II, 382.

Enes b. Mâlik'ten nakledildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kim her gün iki yüz sefer İhlas Sûresini okursa üzerinde bir borç olması durumu hariç Allah onun elli yıllık günahlarını siler*”.¹¹⁵

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *Cemu'l-Cevami'* adlı eserinden tahrir etmiştir. Yirmi iki numaralı hadisle aynı isnadla rivayet edilen bu hadisin zayıf olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim daha önce de ifade edildiği üzere rivayetin senedinde yer alan Ebû Sehl el-Basrî hadis âlimleri tarafından zayıf bir râvî olduğu kaydedilmiştir.¹¹⁶ Bu râvîyi cerh eden âlimlerin başında ise Buhârî ve İbn Adî gelmektedir.¹¹⁷

2.12.28. Yirmi Sekizinci Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ في يوم قل هو الله أحد مائتي مرة كتب الله له ألفاً وخمسمائة حسنة إلا أن يكون عليه دين

Enes b. Mâlik'ten nakledildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kim her hangi bir gün iki yüz sefer ihlas sûresini okursa üzerinde bir borç olması durumu dışında Allah ona bin beş yüz sevap yazar*.”¹¹⁸

Bu rivayetin sıhhati hakkında çeşitli görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre rivayetin senedinde yer alan Hâtim b. Meymûn zayıf bir râvî olarak kabul edilmiş ve neticede bu rivayet zayıf olarak nitelendirilmiştir.¹¹⁹ Ancak İbnü'l-Cevzî başta olmak üzere mevzuat müellifleri Hâtim b. Meymûn'u hadis uyduran bir râvî olarak kaydetmiş ve neticede burivayetin uydurma olduğunu ifade etmişlerdir.¹²⁰

2.12.29. Yirmi Dokuzuncu Rivâyet

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد عشية عرفة ألف مرة اعطاه الله ما سأل

İbn Ömer'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “*Kim Arafat gecesi bin sefer İhlas Sûresini okursa Allah kendisine dilediği her şeyi verir*.”¹²¹

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *Cemu'l-Cevami'* adlı eserinden tahrir etmiştir. İbn Arrâk, İbn Ömer'den nakledilen bu rivayetin senedinde yer alan İbnü'l-Vehb adındaki bir râvînin hadis uydurmacısı olduğunu ve dolayısıyla bu hadisin sıhhat açısından mevzû olduğunu kaydetmiştir.¹²²

2.12.30. Otuzuncu Rivâyet

عن حذيفة بن اليمان رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ قل هو الله أحد ألف مرة فقد اشترى نفسه من الله

¹¹⁵ et-Tirmizî, “Fedâilu'l-Kur'ân”, 11; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 805.

¹¹⁶ İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzîb*, I, 144.

¹¹⁷ Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, V, 196.

¹¹⁸ Ebû Ya'la, *Müsned*, VI, 103; Beyhakî, *Şuâbu'l-İmân*, IV, 149; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 809; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 672.

¹¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbânî, *Daifu'l-Camii's-Sağîr*, I, 833; a.mlf., *Silsitetu Ehadisi'd-Daîfe*, I, 471.

¹²⁰ İbn Cevzî, *Mevzû'at*, II, 244; es-Suyûtî, *el-Leâliu'l-Masnua*, I, 217-218; İbn Arrâk, *Tenzihu'ş-Şeria*, I, 291.

¹²¹ es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, IX, 814; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 600.

¹²² Ayrıntılı bilgi için bkz., İbn Arrâk, *Tenzihu'ş-Şeria*, I, 307.

Huzeyfe b. el-Yemân'dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kim bin sefer İhlas Sûresini okursa nefsinin Allah'tan satın almış olur.”¹²³

es-Suyûtî'nin mezkûr eserleri hariç hiçbir kaynaktan yerini tespit edemediğimiz bu rivâyetin mevzu olduğu ifade edilmiştir.¹²⁴

2.12.31. Otuz Birinci Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه من قرأ قل هو الله أحد بورك عليه فان قرأها مرتين بورك عليه و على اهله فان قرأها ثلاثا بورك عليه و على اهله و جيرانه و ان قرأها اثنتي عشرة مرة بنى الله له بها اثني عشر قصرا في الجنة و تقول انطلقوا بنا ننظر الى قصور اخينا فان قرأها مائة مرة كفر عنه ذنوب خمسين و عشرين سنة ما خلا الدماء و الأموال فان قرأها مائة مرة كفر عنه ذنوب خمسين سنة ما خلا الدماء و الأموال فان قرأها ثلاث مائة مرة كتب الله له اجر اربع مائة شهيد كل قد عقر جواده و اهرق دمه و ان قرأها الف مرة لم يميت حتى يرى مكانه من الجنة او يرى له

Enes b. Mâlik'ten nakledildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kim bir sefer İhlas Sûresini okursa üzerine bereket yağdırılır. Kim iki sefer İhlas Sûresini okursa onun ve ev halkının üzerine bereket yağdırılır. Kim üç sefer İhlas Sûresini okursa onun, ev halkının ve komşularının üzerine bereket yağdırılır. Eğer on iki sefer İhlas Sûresini okursa Allah ona cennette on iki tane köşk yapar. Dersin ki: ‘hadi gidip kardeşimizin köşklerine bakalım.’ Şayet yüz defa İhlas Sûresini okursa cana kıyma ve malı gasp etme hariç kendisinden yirmi beş yılın günahları bağışlanır. Eğer iki yüz defa İhlas Sûresini okursa cana kıyma ve malı gasp etme hariç kendisinden elli yılın günahları affedilir. Eğer onu üç yüz defa İhlas Sûresini okursa Allah, kendisine malı ve canıyla savaşır da geri dönemeyen dört yüz şehit sevabı yazar. Eğer İhlas Sûresini bin defa okursa cennetteki yerini görmeden veya yeri kendisine gösterilmeden ölmez.”¹²⁵

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *ed-Durru'l-Mensûr ve Cemû'l-Cevami'* adlı eserlerinden tahrir etmiştir. Enes b. Mâlik'ten nakledilen bu rivâyetin uydurma olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim rivâyetin isnadında yer alan Muhammed b. Mervân hadis âlimleri tarafından muttehem bi'l-kizb olarak olarak kaydedilmiştir.¹²⁶

2.12.32. Otuz İkinci Rivâyet

جرير بن عبد الله البجلي رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد حين يدخل منزله نفت الفقر عن أهل ذلك المنزل والجيران

Cerîr b. Abdillâh el-Becelî'den nakledildiğine göre Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “Kim evine girdiği zaman İhlâs Sûresini okursa o evin halkından ve komşularından fakirliği giderir.”¹²⁷

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *Cemû'l-Cevami'* ve *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserlerinden tahrir etmiştir. Cerîr b. Abdillâh el-Becelî'den nakledilen bu

¹²³ es-Suyûtî, *Cemû'l-Cevami'*, IX, 808; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 676-677.

¹²⁴ el-Elbânî, *Daifu'l-Camii's-Sağîr*, I, 833.

¹²⁵ el-Hallâl, *Fedailu Sûreti'l-İhlâs*, I, 40; es-Suyûtî, *Cemû'l-Cevami'*, IX, 810; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 676; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 600; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, XV, 190.

¹²⁶ İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzîb*, II, 131-132.

¹²⁷ el-Hallâl, *Fedailu Sûreti'l-İhlâs*, I, 97; et-Taberânî, *el-Mu'cemû'l-Kebîr*, II, 340; es-Suyûtî, *Cemû'l-Cevami'*, IX, 810; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 673; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 600.

rivayetini zayıf olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim rivayetini senedinde yer alan Mervân b. Sâlim el-Cezerî el-Ğîfârî adındaki râvî münekkî hadîs alimleri tarafından cerh edilmiştir. Buhari bu râvînin münker olduğunu, Nesâî ve Darekutnî ise metruk olduğunu ifade etmiştir.¹²⁸ İbn Hacer de bu râvîyi metruku'l-hadîs olarak kaydetmiştir.¹²⁹

2.12.33. Otuz Üçüncü Rivâyet

عن عبد الله بن الشخير رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ من قرأ قل هو الله أحد في مرضه الذي يموت فيه لم يفتن في قبره وأمن من ضغطة القبر وحملته الملائكة يوم القيامة بأكفها حتى تجيزه من الصراط إلى الجنة

Abdullah b. eş-Şahîr'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Kim öleceği hastalığı esnasında İhlas Sûresini okursa kabrinde eziyet ve işkence görmez, kabrin kendisini sıkıştırmasından güvende olur ve kıyamet günü melekler, onu sıratın geçirip cennete kadar elleriyle taşırlar*”.¹³⁰

Müellif bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserinden tahrir etmiştir. Rivayetini isnadında yer alan Ebû Hâris Nasr b. Hammad el-Becelî'nin hadîs uydurmakla itham edildiği için bu rivayetin mevzû olduğunu belirtmek mümkündür. Nitekim İbn Maîn, bu râvînin kezzap olduğunu, Nesâî onun sika olmadığını, Ebû Zur'a er-Razî ise hadîslerinin yazılmadığını ifade etmiştir.¹³¹

2.12.34. Otuz Dördüncü Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال نزل جبريل علي رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا محمد مات معاوية بن معاوية المزني أفتحب أن تصلي عليه قال فضرب بجناحيه فلم تبق شجرة ولا أكمة الا تضعضعت و رفع سريره حتى نظر إليه فصلى عليه وخلفه صفان من الملائكة في كل صف سبعون ألفا فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم بم نال يا جبريل هذه المنزلة من الله قال بحب قل هو الله أحد و قراءته إياها جانيا و ذاهبا وقائما وقاعدا وعلى كل حال

Enes b. Mâlik'ten nakledildiğine göre kendisi şöyle dedi: Cebrail, Resûllullah (s.a.v.)'a gelerek şöyle dedi: “*Ey Muhammed! Muâviye b. Muâviye el-Muzenî öldü. Onun cenaze namazını kılmak ister misin? Hz. Peygamber dedi ki, 'cebrail kanadıyla vurdu. Ağaç ve tepe hiçbir şey kalmayıp her yer dağıldı ve dümdüz oldu'. Muâviye'nin yattığı musallası, Hz. Peygamber'in görmesi için yukarı kaldırıldı. Resûllullah (s.a.v.) cenaze namazını arkasında her biri yetmiş bin melekten oluşan iki safla kıldılar. Hz. Peygamber vefat eden şahsın bu mertebeye nasıl nail olduğunu Cebrail'e sordu. Cebrail: 'İhlâs sûresini sevmesinden ve onu giderken, ayakta, otururken ve her hal üzere okumasından dolayı elde etti.'* diye cevapladı.”¹³²

Müellif Enes b. Mâlik'ten nakledilen bu rivayeti hocası Suyûtî'nin *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserinden tahrir etmiştir. Rivayetin sıhhat açısından zayıf olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim rivayetini isnadında yer alan Mahbûb b. Hilâl

¹²⁸ Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, thk. Şu'ayb el-Arnaût vdğ., Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1982-1988, IX, 35.

¹²⁹ İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzîb*, II, 171.

¹³⁰ el-Hallal, *Fedailu Süreti'l-İhlâs*, I, 69; et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, VI, 57; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 674.

¹³¹ Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, XXIX, 343-344.

¹³² Ebû Ya'la, *Müsned*, VII, 258; Beyhâkî, *Şuâbu'l-İmân*, IV, 152; el-Hallal, *Fedailu Süreti'l-İhlâs*, I, 46; et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XIX, 429; a.mlf., *el-Mu'cemu'l-Evsat*, IV, 163; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 672-674; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, I, 601;

hadis âlimleri tarafından pek bilinmeyen meçhul bir râvîdir. İbn Hacer onun naklettiği hadislerin münker olduğunu ifade etmiştir.¹³³

2.12.35. Otuz Beşinci Rivâyet

عن عائشة رضي الله عنها أن النبي صلى الله عليه وسلم أمر رجلا على سرية وكان يقرأ لأصحابه في صلاتهم فيختم بقل هو الله أحد فلما رجعوا ذكروا ذلك لرسول الله صلى الله عليه وسلم فقال سلوه لأي شيء يصنع ذلك فسألوه فقال لأنها صفة الرحمن فأنا أحب أن أقرأها فقال النبي صلى الله عليه وسلم أخبروه أن الله يحبه

Hz. Aişe'den nakledildiğine göre Nebi (s.a.v.) bir adamı bir seriyyeye kumandan olarak savaşa göndermiş. Bu zat arkadaşlarına namaz kıldırıyor, namazı daima ihlas sûresini okumakla ile bitiriyordu. Gazadan döndükleri zaman ashab durumu Resulullah (s.a.v.)'a anlattılar. Resulullah (s.a.v.) niçin böyle yaptığının sorulmasını istedi. Adama sordular. Adam: “Çünkü İhlas Sûresi Rahman'ın sıfatıdır. Kıraatte İhlâs Sûresini okumayı ben de seviyorum.” dedi. Bunun üzerine Nebi (s.a.v.): “Ona haber verin ki, Allah da onu seviyor.” buyurdu.¹³⁴

İlk dönem sahih hadis kaynakları dâhil pek çok kaynakta yer alan ve pek çok tarihi bulunan bu rivayetin sahih olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim hadisin isnadlarında yer alan tüm râvîler, cerh-ta'dil açısından sika olarak kabul edilmiştir.¹³⁵

2.12.36. Otuz Altıncı Rivâyet

عن انس رضي الله عنه ان رجلا قال يا رسول الله اني احب هذه السورة قل هو الله أحد قال ان حبك إياها يدخلك الجنة

Enes b. Mâlik'ten rivayet edildiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e “Ey Allahın Resûlu ben İhlas Sûresini seviyorum.” dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber: “Senin ihlâs sûresine olan sevgin seni cennete sokacaktır.” şeklinde buyurdu.¹³⁶

Muteber hadis kaynaklarının birçoğunda yer alan ve pek çok tarihi bulunan bu rivayet sıhhat açısından sahihtir. Nitekim muhakkik Şuayb el-Arnaût, hadisin isnadlarında yer alan tüm râvîlerin güvenilir olduğunu ve dolayısıyla hadisin sahih olduğunu kaydetmiştir.¹³⁷

2.12.37. Otuz Yedinci Rivâyet

عن رجاء الغنوى و كانت اصيبت يده يوم الجمل قال قال رسول الله ﷺ استشفوا بما حمد الله به نفسه قبل أن يحمد خلقه وبما مدح الله به نفسه قلنا و بماذا بأبى و أمى يا رسول الله قال الحمد لله و قل هو الله أحد فمن لم يشفه القرآن فلا شفاه الله

¹³³ İbn Hacer, *Lisanu'l-Mizân*, VI, 466.

¹³⁴ Buhârî, “Tevhîd”, 1; Müslim, Ebû'l-Hasan Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî en-Nisâbü'rî, *el-Camiu's-Sahîh*, Çağrı Yay. İstanbul, 1992, “Salâtu'l-Musâfirin”, 45; Nesâî, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Şuayb, *Sünen*, thk. Muhammed Nasıruddin el-Elbânî, Mektebetü'l-Maarif, Riyad, “İftitah”, 69; İbn Hibban, Ebû Hatim Muhammed b. Hibban, *el-İhsan fî Takribi Sahih-i İbn Hibban*, thk. Şuayb Arnavut, Müessesetu'r-Risale, Beyrut, 1988, III, 73; Beyhâkî, *Şuâbu'l-İman*, IV, 143; el-Hallâl, *Fedâilu Süreti'l-İhlâs*, I, 93; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 677.

¹³⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz., el-Elbânî, *Sahihu't-Terğîb ve't-Terhîb*, Mektebetü'l-Mearif, Riyad, 2000, II, 198.

¹³⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIX, 421, 493; et-Tirmizî, “Fedâilu'l-Kur'ân”, 11; Dârimî, “Fedâilu'l-Kur'ân”, 24; Bezzâr, *Müsned*, XIII, 291, 358; İbn Hibban, *Sahih*, III, 72; Ebu Ya'la, *Müsned*, VI, 83; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 672.

¹³⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIX, 421, 493 (1. dipnot)

Cemel Savaşı'nda elinden yaralanan Reça' el-Ğanevî'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Allah'ın yarattıklarından önce kendisini övmüş olduğu ve methetmiş olduğu şeylerle kendisinden şifa isteyin. Bizler dedik ki: Anamız babamız sana feda olsun Ya Resûlallah! O şey nedir? Hz. Peygamber: ‘onlar Fâtiha ve İhlas Sûreleridir. Kur'an'ın şifa vermediği kimseye, Allah da şifa vermez.’ dedi.”¹³⁸

Müellif el-Ermeyûnî, bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *Cemu'l-Cevami'* ve *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserlerinden tahrir etmiştir. Reça' el-Ğanevî'den nakledilen bu rivayetin sıhhat açısından zayıf olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim rivayetin isnadında yer alan Ahmed el-Hâris el-Ğassânî, rical otoriteleri tarafından cerh edilmiştir. İbn Ebî Hâtim bu râvîyi metruku'l-hadîs olarak kaydetmiştir.¹³⁹ Ukaylî ise bu râvînin pek çok münker hadis rivayet ettiğini ifade etmiştir.¹⁴⁰

2.12.38. Otuz Sekizinci Rivâyet

عن أنس رضي الله عنه قال إذا نقس بالناقوس اشتد غضب الرحمن تبارك و تعالی فتتزل الملائكة فتأخذون بأقطار الأرض فلا يزالون يقرؤون قل هو الله أحد حتى يسكن غضبه سبحانه و تعالی

Enes b. Mâlik'ten nakledildiğine göre kendisi şöyle dedi: “Çan çalındığında Rahman Tebâreke ve Teâlâ'nın kızgınlığı şiddetlenir. Bunun üzerine melekler inip yeryüzünün her bir köşesinden tutup Rahman'ın kızgınlığı dinene kadar İhlâs Sûresini okurlar.”¹⁴¹

Müellif el-Ermeyûnî, Enes b. Malik'ten nakledilen bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserlerinden tahrir etmiştir. Rivayetin kaynaklarda herhangi bir isnadı tespit edilemediği için sıhhati hakkında herhangi bir bilgi edinilememiştir.

2.12.39. Otuz Dokuzuncu Rivâyet

عن علي رضي الله عنه قال لدغت النبي صلى الله عليه و سلم عقرب و هو يصلي فلما فرغ قال لعن الله العقرب لا تدع مصليا و لا غيره ثم دعا بماء و ملح و جعل يمسح عليها و يقرأ قل هو الله أحد و قل اعوذ برب الفلق و قل اعوذ برب الناس

Hz. Ali'den nakledildiğine göre kendisi şöyle dedi: Nebi (s.a.v.) namaz kılarken onu bir akrep soktu. Hz. Peygamber namazını bitirince: “Allah akrebe lanet etsin. Ne namaz kılanı bakıyor ne kılmayana!” buyurdu. Sonra su ve tuz istedi. İhlas, Felâk ve Nâs Sûrelerini bunlara okudu ve bunları yaraya sürdü.¹⁴²

Muteber hadis kaynaklarının bazısında da yer alan ve pek çok tariki bulunan bu rivayet sıhhat açısından sahihtir. Nitekim rivayetin isnadlarında yer alan râvîlerin

¹³⁸el-Hallal, *Fedailu Sûreti'l-İhlâs*, I, 76; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, I, 612; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, I, 17; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, X, 107;

¹³⁹İbn Ebî Hâtim, *el-Cerh ve't-Ta'dîl*, II, 47; İbnu'l-Cevzî, *ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*, I, 67.

¹⁴⁰İbn Hacer, *Lisanu'l-Mizân*, I, 423.

¹⁴¹el-Hallal, *Fedailu Sûreti'l-İhlâs*, I, 94; el-Kurtûbî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr, *el-Cami' li Ahkami'l-Kur'an*, thk. Ahmed el-Berdevanî ve bşk., Daru'l-Kütübî'l-Misriyye, Kahire, 1950, XX, 249; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 677.

¹⁴²İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid, *Sünen*, thk. Muhammed Fuad Abdulbakî, Daru İhyai'l-Kütübî'l-Arabiyye, “İkâme”, 146; el-Hallal, *Fedailu Sûreti'l-İhlâs*, I, 104; et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, VI, 90; a.mlf., *el-Mu'cemu's-Sağîr*, II, 87; Beyhakî, *Şuâbu'l-İman*, IV, 170; es-Suyûtî, *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 658; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, X, 109.

tümü Buhârî ve Müslim râvîleri olup adalet ve zabt sıfatlarını tam olarak taşıdıkları için sika olarak kabul edilmişlerdir.¹⁴³

2.12.40. Kırkıncı Rivâyet

عن جبير بن مطعم رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ أحب يا جبير إذا خرجت سفرا أن تكون من أمثل أصحابك هيئة وأكثرهم زادا اقرأ هذه السور الخمس قل يا أيها الكافرون وإذا جاء نصر الله والفتح و قل هو الله أحد و قل أعوذ برب الفلق و قل أعوذ برب الناس و افتتح كل سورة ببسم الله الرحمن الرحيم واختم ببسم الله الرحمن الرحيم

Cübeyr b. Mut'îm'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *Ey Cübeyr! Arkadaşlarınla birlikte bir sefere çıktığında onların görünüş bakımından en iyisi ve en fazla azığa sahip olanı olmayı istersen şu beş sureyi oku: Nasr, Kâfirûn, İhlâs, Felak ve Nâs sûresi. İlgili sûrelerden her birine besmele ile başlayıp besmele ile bitir!*¹⁴⁴

Müellif el-Ermeyûnî, Cübeyr b. Mut'îm'den nakledilen bu rivayeti hocası es-Suyûtî'nin *Cemu'l-Cevami'* ve *ed-Durru'l-Mensûr* adlı eserlerinden tahrir etmiştir. Bu rivayetin sıhhat açısından zayıf olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim rivayetin isnadında yer alan Süleyman b. el-Hükm el-Huzâî meçhul bir râvîdir. Tabakat kitapları bu râvînin güvenilirliği hakkında bizlere herhangi bir bilgi sunmamaktadır. Her ne kadar İbn Ebî Hâtim eserinde bu râvînin biyografisine yer verse de cerh-ta'dil açısından herhangi bir değerlendirmeye yer vermemiştir.¹⁴⁵

SONUÇ

Celeddin es-Suyûtî'nin öğrencilerinden olan Ermeyûnî'nin hayatı hakkındaki bilgiler kısıtlı olmakla birlikte kendisine ait 11 tane eserin olduğu tespit edilmiştir. Bu eserlerden 7 tanesi hadis ile ilgili olup kırk hadis çalışmalarıdır. Toplam 11 eserinden 7 tanesinin kırk hadis edebiyatıyla ilgili olması müellifin en azından kırk hadis edebiyatında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Geri kalan eserlerinden 3 tanesi tefsir ve 1 tanesi de İslam Tarihi ile ilgilidir.

Araştırmamızda ele almış olduğumuz *Erba'une Hadisen fi Fadâili Sûreti'l-İhlas* adlı eser, İhlas sûresinin faziletleri hakkında derlenmiş bir çalışmadır. Eserdeki rivayetlerin sadece sahâbe râvîsi zikredilmiştir. Rivayetler toplamda 20 sahâbîden gelmektedir ve 13 rivayetin kaynağının Enes b. Mâlik olduğu görülmektedir. Diğer sahâbîlerden ise birer, ikişer ve bazen de üçer rivayetin geldiği görülür. Müellif eserine aldığı rivayetleri nakletmekle yetinmiş, rivayetle ilgili herhangi şerhte bulunmamıştır. Müellif eserindeki hadisleri hocası es-Suyûtî'nin *Cemu'l-Cevami'* ve *ed-Durrûl-Mensûr* eserleri başta olmak üzere muhtelif kitaplardan derlemiştir.

Eserdeki rivayetlerin dağılımıyla ilgili “Kim İhlas sûresini şu kadar okursa şu kadar sevap verilir”¹⁴⁶ şeklinde ifadeler yer verilmektedir. İhlâs sûresini

¹⁴³ el-Elbânî, *Silsiletu Ehadisi's-Sahihâ*, II, 89.

¹⁴⁴ Ebu Ya'la, *Müsned*, XIII, 414; es-Suyûtî, *Cemu'l-Cevami'*, I, 110; a.mlf., *ed-Durru'l-Mensûr*, VIII, 658; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, VI, 712, 741.

¹⁴⁵ İbn Ebî Hâtim, *el-Cerh ve't-Ta'dil*, IV, 107-108.

¹⁴⁶ “Kim şu sureyi şu kadar okursa ona şu kadar sevap verilir” şeklindeki ibareyle gelen rivayetleri değerlendiren İbn Kayyım el-Cevziyye, bu rivayetlerin tamamının uydurma rivayetler olduğunu ve hadis uyduran kimselerin bu işi “insanların, başka şeyle değil de sadece Kur'an'la meşgul olmalarını sağlamak” gayesiyle hadis uydurduklarını ifade etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz., İbn

okumanın sayısı ve mükâfatıyla ilgili öncelikle ihlas süresini bir kez okumanın Kur'an'ın üçte birine tekabül ettiği şeklindeki rivayet başta olmak üzere sûreyi 3, 5, 7, 10, 100, 1000 defa okumakla kazanılacak ecir ve mükafatlarla ilgili oldukça fazla rivayet olduğu görülmektedir.

Rivayetlerde ilgi çeken diğer bir husus ise, İhlâs sûresinin okunması tavsiye edilen zaman kısımlarıdır. Rivayetlerde sûrenin özellikle sabah, akşam, yatsı veya cuma namazlarından sonra okunması tavsiye edilmiştir. Bununla birlikte rivayetlerde verilen mükâfatlar da dikkat çekmektedir. Örneğin, cennette istediği kapıdan girme, 50 veya 200 yıllık günahların bağışlanması, 40 milyon gibi aşırılık ifade eden sayılarda kişiye sevap yazılacağı, cennette kişiye köşkler verileceği, vs. gibi durumlar ilgili eserin rivayetlerinde yer alan genel mükâfatlardır. İhlâs sûresinin fazileti sebebiyle vaat edilen bu mükafatların tartışılması gerekmektedir. Nitekim bu rivayetlerde verilen mesaj, bu sûrenin mezkûr sayılarda okunması durumunda kişinin varsa iki yüz yıla kadar işlemiş olduğu günahların affedileceği ve kendisine cennette pek çok köşk ve sarayın verileceğidir. Yine bu sûreyi belli sayılarda okuyan kimse yaşamış olduğu ömürde hangi günahı işlemişse de bir önemi kalmamaktadır. Zira bu sûreyi okuduğu anda ilgili günahlardan eser kalmayacak, hatta kendisine kırk milyon sevap yazılacak ve cennete istediği kapıdan girebilecektir. Ancak bu yanlış bir anlayıştır. Nitekim bu anlayış Kur'an ve sünnetin temel ilkelerine de aykırıdır.

Erba'üne Hadisen fi Fadâili Sûreti'l-İhlas adlı eserde yer alan rivayetlerin sened açısından sıhhat durumlarını da ele alırsak; şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır. Eserde toplamda 42 rivayet bulunmaktadır. Bu rivayetlerden sahih olanların sayısı 7'dir. Bu da yüzde olarak %16,6'ya tekabül etmektedir. Geri kalan rivayetlerden 16 tanesi zayıf rivayetlerdir. Bu da yüzde olarak %38,08'e tekabül etmektedir. Eserde yer alan rivayetlerden 9 tanesinin ise uydurma olduğu tespit edilmiştir. Bu da yüzde olarak % 21,4'e tekabül etmektedir. Eserdeki bazı rivayetlerin ise zayıf veya mevzû olduğu noktasında âlimlerin ihtilaf ettiği görülmektedir. İhtilafli bu rivayetlerin sayısı 3'tür. Bu da yüzde olarak % 7,1'e tekabül etmektedir. Eserde yer alan bazı rivayetlerin sıhhat durumları ise maalesef tespit edilememiştir. Sıhhat durumları tespit edilemeyenlerin sayısı 7 tanedir. Bu da yüzde olarak % 16,6'ya tekabül etmektedir. Netice itibariyle sıhhat durumları tespit edilemeyen rivayetleri dışarda bırakırsak yaklaşık olarak rivayetlerin %70'i zayıf veya uydurma rivayetlerdir. Bu da Cemaluddin el-Ermeyûni'nin en azından bu eseri bağlamında aşırı mütesahil olduğunu göstermektedir. Müellifin eserinde zayıf ve mevzû hadislerle yer vermiş olması, muhtemelen hadis âlimlerinin terğib ve terhîb konularında kaynak veya sıhhat yönünden zayıf hadisleri de kabul etme esasına dayanmaktadır. Neticede müellifin hadislerin amelî yönüyle ilgilenerek, sıhhat durumlarını ihmal ettiğini söylemek mümkün görülmektedir.

KAYNAKÇA

ABD B. HUMEYD, Ebu Muhammed Abdu'l-Humeyd b. Humeyd b. Nasr, *el-Muntahab Min Müsned*, Subhi el-Bedrî es-Samirî ve bşk. (Thk.), Mektebetu's-Sunne, Kahire, 1988.

Kayyim el-Cevziyye, *el-Menaru'l-Mûnif fi's-Sahîh ve'd-Daîf*, trc. Hanifi Akın, Karınca-Polen Yay., 2013, 288-289.

AHMED B. HANBEL, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel b. Hilal b. Esed eş-Şeybanî, *Müsned*, I-XLV, Şuayb Arnavud ve bşk.(Thk.), Müessesetu'r-Risale, 2011.

AIBASSOV, Almas, *Cemaluddîn el-Ermeyûni'nin Lübabü'l-Ehâdis İsimli Eserindeki Hadislerin Tahric ve Değerlendirilmesi*, (N.E.Ü., S.B.E. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ALI EL-MUTTÂKÎ, Alaudin Ali b. Hüsameddin, *Kenzu'l-Ummâlfi Sünen-i'i-Akvâl ve'l-Af'al*, Bekrî Hayânî ve bşk.(Thk.), Müessesetu'r-Risale, 1981.

BEYHAKÎ, Ebu Bekir Ahmed b. Hasan b. Ali, *Şuabu'l-İman*, Abdulâfi Abdulhamid ve bşk.(Thk.), Mektebetu'r-Rüşd, Riyad, 2003.

BUHÂRÎ, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh*, Çağrı Yay., İstanbul, 1992.

BROCKELMANN, Carl, *Geschichte der Arabischen Litteratur*, Leiden, 1943-1949, I-II

ÇAKAN, İsmail Lütfi, *Hadis Edebiyatı*, İFAV Yay., İstanbul, 2009.

DARİMÎ, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdiramahman b. Fadl, *Sünenü'-Darimi*, Hüseyin Selim Esed (thk.), Daru'l-Muğni li'n-Neşr ve't-Tevzi', 2000.

DÎNEVERÎ, Ebi Bekr Ahmed b. Mervan b. Muhammed, *el-Mücâlese ve Cevâhirü'l-İlm*, Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasen (Nşr.), I-X, Dâru İbn Hazm, Beyrut 1998.

EBU DAVÛD, Süleyman b. Eş'aş b. İshâk el-Ezdî es-Sicistanî, *Sünen-i Ebî Davûd*, Çağrı Yay. İstanbul, 1992.

EBÛ YA'LÂ, Ahmed b. Ali b. Yahya b. İsa el-Mevsilî, *el-Müsned*, Hüseyin Selim Esed (Thk.), Daru'l-Me'mun li't-Turas, Dımaşk, 1984.

EL-ACLÛNÎ, İsmail b. Muhammed b. Abdulhadi *Keşfu'l-Hafa ve Mezîlu'l-İlbas*, Mektebetu'l-Asriyye, Abdulhamid b. Ahmed b. Yusuf (Thk.), Beyrut, 2000.

EL-BAĞDÂDÎ, İsmail Paşa, *İzahu'l-Meknûn fi Zeyl Alâ Keşfi'z-Zünun*, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut, trs.

....., *Hediyetu'l-Arifin Esmâu'l-Müellifin ve Asaru'l-Musennifin*, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut, 1951.

EL-BEZZÂR, Ebu Bekir Ahmed b. Amr b. Abdulhalik, *Musned (el-Bahru'z-Zehâr)*, Mahfuzu'r-Rahman Zeynullah ve bşk.(Thk.), Mektebetu'l-Ulum ve'l-Hikem, Medine, 2009.

EL-CÛRCÂNÎ, İbn Adî, Ebu Ahmed b. Adî, *el-Kamil fi Duafai'r-Rical*, Adil Ahmed Abdilmevcud ve bşk.(Thk.), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1997.

EL-ELBÂNÎ, Ebu Abdurrahman Muhammed Nasiruddin, *Daifu'l-Camii's-Sağîr ve Ziyadatuhû*, el-Mektebetu'l-İslami, trs.

....., *Daifu Sünen-i Tirmizî*, el-Mektebetu'l-İslâmî, Beyrut, 1991.

....., *Silsiletu Ahadisi'd-Daife ve'l-Mevzua ve Eseruha's-Seyyia fi'l-Ummet*, I-XVI, Daru'l-Mearif, Riyad, 1992.

....., *Silsiletu Ahadisi's-Sahiha*, Mektebetu'l-Maarif, 1995.

-, *Sahîhû Camiu's-Sağîr ve Ziyadatuhû*, el-Mektebetü'l-İslamî, 1988.
-, *Sahihu't-Terğîb ve't-Terhîb*, Mektebetü'l-Mearif, Riyad, 2000.
- EL-ERMEYÛNÎ, Cemaluddîn Yusuf b. Abdullah, *el-Kavlu'l-Mu'temed fî Tefsiri Kulhuvellahu Ahâd*, Muhammed Hayr Ramazan Yusuf(Thk.), Daru İbn Hazm, Beyrut, 1997.
- EL-FETTENÎ, Muhammed Tâhir, İdâretü't-Tabâe, *Tezkiretü'l-Mevzûât*, Mısır 1343.
- EL-ĞAZÎ, Necmeddin Muhammed b. Muhammed, *el-Kevakibu's-Sâire bi A'yanî'l-Mieti'l-Aşire*, Halil el-Mansur(Thk.), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1997.
- EL-HALLÂL, Ebu Muhammed b. Hasan b. Ali el-Bağdadi, *Fedailu Sureti'l-İhlâs*, Muhammed b. Rızk et-Tarhuni (Thk.), Kahire, 1412.
- EL-KETTÂNÎ, Muhammed b. Cafer, *Hadis Literatürü*, Yusuf Özbek (Çev.), İz yay., İstanbul, 1994.
- EL-KURTÛBÎ, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr, *el-Cami' li Ahkami'l-Kur'an*, Ahmed el-Berdevanî ve bşk.(Thk.), Daru'l-Kütübi'l-Mısriyye, Kahire, 1950.
- EL-MAKDÎSÎ, Abdulğani b. Abdilvahid, *Ahbaru's-Salat*, Muhammed b. Abdurrahman (Thk.), Daru's-Senabil, Dımaşk, 1995.
- EL-MUSLİMÎ VE BŞK., Muhammed Mehdi, *Mevsuatu Akvali Ebi'l-Hasan ed-Darekutnî fî Ricalî'l-Hadis ve İlelihi*, Alemu'l-Kutub, Beyrut, 2001.
- ES-SABÛNÎ, Muhammed Ali, *40 Hadis Şerhi*, Hanifi Akın (Çev.), Karınca-Polen Yay., İstanbul, 2009.
- ES-SUYÛTÎ, Celaleddin Abdurrahman b. Ebi Bekr, *Cemu'l-Cevami'*, Muhtar İbrahim el-Hâic ve bşk.(Thk.), el-Ezheru's-Şerif, 2005.
-, *ed-Durru'l-Mensûr fî't-Tefsir bi'l-Me'sûr*, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1993.
-, *el-Leâliu'l-Masnua fî'l-Ehadisi'l-Mevzua*, Ebu Abdurrahman Salih b. Muhammed (Thk.), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1996.
- ET-TİRMİZÎ, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünen-i Tirmizî*, Çağrı Yay., İstanbul, 1992.
- EZ-ZEBİRÎ VE BŞK., Velid, *el-Mevsuatu'l-Müeyssere fî Terâcimi Eimmeti't-Tefsîr ve'l-İğra' ve'n-Nahv ve'l-Lüğâ*, Mektebetu Lisanu'l-Arab, 2003.
- EZ-ZİRİKLÎ, Hayruddin b. Mahmut b. Muhammed b. Ali b. Fâris ez-Ziriklî ed-Dımaşkî, *el-A'lâm*, I-VIII, Daru'l-İlm li'l-Melayin, Beyrut, 2002.
- HAKIM EN-NISABÛRÎ, Ebu Abdullah el-Hakim Muhammed b. Abdullah, *el-Müstedrek Ala's-Sahihayn*, Mustafa Abdulkadir Atta (Thk.), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1990.
- İBN ABDİ'L-BERR, Ebû Ömer Cemalettin Yusuf b. Abdullah b. Muhammeden-Nemerî, *Camiu Beyani'l-İlm ve Fazlihî*, Ebu'l-İşbal ez-Zühayrî (Thk.), Mektebetu İbn Teymiye, Kahire, 1996.

İBN ARRÂK, Nureddin Ali b. Muhammed b. Ali b. Arrâk el-Kinanî, *Tenzihu's-Şeriatil-Merfua ani'l-Ahbari's-Şeniati'l-Mevzua*, Abdulvahhab Abdullatif ve bşk.(Thk.), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1399.

İBN ASÂKİR, Ebu'l-Kasım Ali b. el-Hasan, *Tarihu Dimaşk*, Amr b. Ğurame el-Umerî (Thk.), Daru'l-Fikr, 1997.

İBN EBÎ HÂTİM, Abdurrahmân b. Muhammed, *el-Cerh ve't-Ta'dil*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1952.

İBN HACER, Ahmed b. Ali b. el-Askalânî, *Takrîbu't-Tehzîb*, Muhammed Avvâme (Thk.), Dâru'r-Rüşd, Suriye, 1986.

....., *Lisanu'l-Mizân*, Abdulfettah Ebu Gudde (Thk.), Mektebetü Matbûatu İslamiyye, Beyrut, 2006.

....., *et-Telhîsü'l-Habîr fi Tahrîci Ehâdîsi'r-Râfi'iyi'l-Kebîr*, Muhammed Sâni b. Ömer b. Mûsâ (Nşr.), Advâü's-Selef, Riyad 2007.

İBN HİBBÂN, Ebû Hatim Muhammed b. Hibban, *el-İhsan fi Takribi Sahih-i İbn Hibbân*, Şuayb Arnavut (Thk.), Müessesetu'r-Risale, Beyrut, 1988.

....., *el-Mecrûhîn mine'l-Muhaddisîn ve'd-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*, Mahmûd İbrahim Zâyed (Thk.), Dârü'l-Ma'rife, Beyrut, 1992.

İBN İMAD HANBELÎ, Ebû Fellah Abdulhay b. Ahmed b. Muhammed b. İmâd el-Ukberî, *el-Şezerâtu'z-Zeheb fi Ahbari Men Zeheb*, I-XI, Muhammed el-Arnâvud (Thk.), Dâru İbn Kesîr, Beyrut, 1986.

İBN KAYYİM EL-CEVZÎYYE, Muhammed b. Ebi Bekr b. Eyyub, *Ahkamu Ehli'z-Zimme*, Yusuf b. Ahmed el-Bekrî (Thk.), Ramadiy li'n-Neşr, 1997.

....., *el-Menaru'l-Münif fi's-Sahîh ve'd-Daîf*, Hanifi Akın (Çev.), Karınca-Polen Yay., 2013.

İBN MÂCE, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid, *Sünen*, Muhammed Fuad Abdulbakî (Thk.), Daru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, ts.

İBNU'L-CEVZÎ, Ebu'l-Ferec Cemaleddin Abdurrahman b. Ali, *Mevzuat*, Abdurrahman Muhammed Osman (Thk.), Medine, 1966.

....., *ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*, Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdi(Thk.), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1986.

KANARYA, Bayram, *Rivayetlerin Oluşturduğu Kur'an Tasavvuru –Sûre ve Ayetlerin Faziletleri Bağlamında Bir Kritik-*, Rağbet Yay., İstanbul, 2018.

....., "Kırk Hadis/ Erbeûn Edebiyatının Rivayetlerdeki Dayanakları ve İbn Asâkir'in *el-Erbeûne'l-Buldâniyye* isimli Eseri", *Usûl İslam Araştırmaları Dergisi*, 28 (2017), 97-122.

KANDEMİR, M. Yaşar, "Kırk Hadis", *DİA.*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 2002, XXV, s.s. 467-470.

KARAHAN, Abdullah, *İslam – Türk Edebiyatında Kırk Hadis*, DİB Yay., Ankara, 1991.

KEHHÂLE, Ömer Rıza, *Mu'cemu'l-Müellifin*, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, ts.

MİZZÎ, Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Abdurrahmân, *Tehzîbü'l-Kemâl*, Beşşâr Avvâd Ma'rûf(Thk.), Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1983-1992.

MUHİBBÎ, Muhammed Emin b. Fudlullah, *Hulâsatu'l-Eser fi A'yani'l-Karni'l-Hâdi Aşar*, Dâru Sadr, Beyrut, ts.

MÜSLİM, Ebû'l-Hasan Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî en-Nisâbü'rî, *el-Camiu's-Sahîh*, Çağrı Yay. İstanbul, 1992.

NESÂÎ, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Şuayb, *Sünen*, Muhammed Nasıruddin el-Elbânî (Thk.), Mektebetu'l-Maarif, Riyad, ts.

NEVEVÎ, Ebû Zekerriyya Yahya b. Şeref, *Kırk Hadis-tercüme ve şerh-*, İbrahim Hatiboğlu (Çev.), Kahraman Yay., İstanbul, 2003.

TABERÂNÎ, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed b. Eyyub, *Mu'cemu'l-Evsat*, Tarık b. Avzillah b. Muhammed ve bşk.(Thk.), Daru'l-Haremeyn, Kahire, 1995.

....., *Mu'cemu'l-Kebîr*, Hamdi b. Abdulmecid (Thk.), Mektebetu İbn Teymiyye, Kahire, 1994.

....., *Mu'cemu's-Sağîr*, Mahmut Şekûr (Thk.), el-Mektebetu'l-İslamî, Beyrut, 1985.

Uğur, Mücteba, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, T.D.V. Yay, Ankara, 1992.

....., *Hadis İlimleri Edebiyatı*, T.D.V. Yay., Ankara, 1996.

UKAYLÎ, Ebû Ca'fer Muhammed b. Amr, *ed-Du'afâü'l-kebîr*, Abdülmü'tî Emîn Kal'acî(Thk.), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1984.

YARDIM, Ali, *Hadis II*, Damla Yay., 2012.

YILDIRIM, Selahattin, *Osmanlı'da Kırk Hadis Çalışmaları*, Osmanlı Hadis Araştırmaları Yay., İstanbul, 2000.

....., "Osmanlı Muhaddislerinin Eserleri ve Bunlar arasında Kırk Hadisler", *Uluslararası Katılımlı Sempozyum: Anadolu'da Hadis Geleneği ve Daru'l-Hadisler*, 30 Nisan- 1 Mayıs, Samsun, 2011, s. 139-152.

ZEHEBÎ, Ebu Abdullah Şemseddin, *Mîzânul-İ'tidâl fi Nakdi'r-Ricâl*, Muhammed Rıdvan ve bşk.(Thk.), Müessesetü'r-Risale, Dımaşk 2009.

....., *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, Şu'ayb el-Arnaût ve bşk. (Thk.), Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1982-1988.

....., *el-Muğni fi'd-Du'afâ*, Nûreddîn Itr (nşr.), Dâru'l-Me'ârif, Halep, 1971.

ZEYLA'Î, Ebû Muhammed Abdullah b. Yûsuf, *Tahrîcü'l-Ehâdis ve'l-Asâri'l-Vâkı'a fi Tefsîri'l-Keşşâf li'z-Zemahşerî*, Sultân b. Fehd et-Tubeyşî (Thk.), Vezâratü'l-Evkâfi's-Su'ûdiyye, Riyad, 2003.